

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 18.

Torsdagen den 15 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Till kammaren hade inkommit följande utslag, som upplästes:

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär stadsfogden, vice häradshöfdingen Tröste M. Kullberg och tunnbindaremästaren P. M. Rignell i Karlshamn hvar för sig i underdånighet anført deröfver att, sedan Kullberg hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län öfverklagat

ej mindre Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut den 25 november 1893, hvarigenom i anledning deraf att rådstufvurätten i Karlshamn i en till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifven skrift anmält, att häradshöfdingen V. N. Ekenman, hvilken vore vald till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för valkretsen Karlshamn—Sölvesborg—Ronneby för tre år från och med den 1 januari 1894, den 20 november 1893 blifvit vid rådstufvurätten stäld under tilltal enligt 22 kap. 1 § strafflagen för svikligt och bedrägligt förfarande, Kongl. Maj:ts befallningshafvande, under återopande af 26 § i riksdagsordningen, förordnat, att nytt val af riksdagsman till Andra Kammaren för nämnda valkrets för en tid af tre år från och med den 1 januari 1894 skulle ega rum samt för sådant ändamål skrivelser till vederbörande magistrater inom valkretsen skulle aflåtas;

än äfven det på grund af samma beslut inför magistraterna i Karlshamn, Sölvesborg och Ronneby den 22 december 1893 förrättade och genom sammanräkning af rösterna inför magistraten i Karlshamn den 2 januari 1894 afslutade val, dervid grosshandlaren, vice konsuln, riddaren Ernst Meyer förklarats utsedd till ledamot i Riksdagens Andra Kammare för valkretsen för tiden intill den 1 januari 1897;

samt Kullberg dervid anført, att det enligt hans uppfattning af riksdagsordningens bestämmelser icke tillkommit Kongl. Maj:ts befallningshafvande att, på sätt som skett, skilja Ekenman från hans riksdagsmannaupdrag;

så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag den 22 januari 1894 sig utlåtut att, som Kullberg i sin besvärsskrift hvarken anført skäl för sin "uppfattning af gällande riksdagsordnings bestämmel-

ser“ eller på grund deraf framställt något yrkande, lemnades besvären utan vidare afseende;

Deri Kullberg och Rignell i underdånighet yrkat ändring;

Med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; gifvet Stockholms slott den 6 mars 1894.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas ofvanberörda underdåniga besvär; och som hvarken ur den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande åberopade 26 § i riksdagsordningen eller eljest ur något lagrum kan härledas behörighet för Kongl. Maj:ts befallningshafvande att pröfva, huruvida härads höfdingen Ekenman, hvilken genom val, som vunnit laga kraft, blifvit till riksdagsman utsedd och icke afsagt sig det uppdrag, han sålunda erhållit, saknade befogenhet att träda i utöfning af denna sin befattning, samt vid sådant förhållande rådstufvurättens ifrågavarande anmälan ej kan anses hafva utgjort giltig anledning för Kongl. Maj:ts befallningshafvande att förordna om anställande af nytt val, pröfvar Kongl. Maj:t lagligt upphäfva ej mindre Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i berörda hänseende meddelade beslut än äfven den till följd af samma beslut hållna valförrättning och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes derom meddelade utslag. Det vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret.

Ernst Håkanson.

Detta utslag lades till handlingarna.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annan, Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen; och hänvisades af desamma till *lagutskottet* följande, nemligen:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 kap. 5 § strafflagen; samt

med förslag till lag om skyldighet för svensk domstol att upptaga sjöförklaring och verkställa undersökning angående sjöolycka, som drabbat fartyg från annat land än Sverige och Norge.

Till behandling af *statsutskottet* öfverlemnades Kongl. Maj:ts propositioner:

om anslag till nya kasernetablissemang m. m.;

angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. gravören G. M. Wirsings enka Maria Walburga Johanna Wirsing, född Sonnenleiter; samt

angående pension å allmänna indragningsstaten åt förrådsdrängen Olaus Pettersson.

§ 3.

Efter föredragning vidare af herr *C. F. Wallboms* i gårdagens sammanträde bordlagda motion, n:o 159, hänvisades densamma till konstitutionsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande, n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Ordet begärdes härefter af

Herr Persson i Mörarp, som yttrade: Herr talman! Mina herrar! Det har uttalats en allmän önskan, att det nu för andra gången bordlagda statsutskottsbetänkandet n:o 8, rörande regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, måtte förekomma vid morgondagens plenum på förmiddagen. I anledning häraf tager jag mig friheten hemställa, att kammaren ville besluta att på föredragningslistan till morgondagen uppföra främst bland två gånger bordlagda ärenden statsutskottets utlåtande, n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen anförde: Herr talman! Mina herrar! Då statsutskottets vice ordförande uttryckt den åsigt, att det är en allmän önskan hos kammarens ledamöter, att föredragningen måtte ordnas så, som här föreslagits, kan jag naturligtvis ej derom yttra något vidare, än hvad jag nu kommer att med några ord säga — kammaren har ju att sjelf, alldeles utan mitt inflytande, bestämma rörande föredragningsordningen. Jag har endast tänkt att för kammaren framhålla svårigheterna för chefen för finansdepartementet att i båda kamrarne samtidigt deltaga i öfverläggningen om en så viktig fråga som sjunde hufvudtiteln, hvilken nu skall förekomma. Och skulle icke kammarens ledamöter förena sig om att biträda det gjorda förslaget, så vore det naturligtvis en fördel — åtminstone skulle jag anse det så — att få tillfälle att i båda kamrarna deltaga i förhandlingen om denna hufvudtitel.

Herr Jonsson i Hof: Den önskan, som herr statsrådet framförde, kan ju från hans sida sedt vara berättigad. Men å andra sidan har det sin risk att låta detta betänkande placeras långt fram på listan, emedan med all säkerhet ganska många af kammarens ledamöter komma att lemna riksdagen redan i morgon och hufvudtiteln sålunda kunde varda behandlad af ett mindre antal närvarande ledamöter i kammaren. Detta vore icke heller lämpligt. Derför tror jag, att det ej finnes annan utväg än att bifalla det förslag, som af herr Anders Persson framstälts.

Herr vice talmannen Danielson: Jag erkänner, att det nog kan vara beklagligt, att en hel del af kammarens ledamöter redan i morgon resa härifrån, men jag anser i alla fall, att verkliga billighetsskäl tala för den uppfattning, som af herr statsrådet anfördes. Ty då den vigtiga

hufvudtitel, för hvilken han är chef, kommer till behandling samtidigt i båda kamrarna, är det tydligen för honom omöjligt att lemna de upplysningar, som en och annan skulle önska och till och med vara berättigad att fordra. Jag tycker verkligen, att det vore bättre att de riksdagsmän, som tänka resa ifrån så viktiga ärendens behandling, uppfylde sina åligganden, än att man skulle få anledning att säga, att statsrådet ej blir i tillfälle att fullgöra hvad som af honom fordras. Jag tycker verkligen, att billighetsskäl tala för detta, och skulle gerna önska att man icke gent emot ett sådant uttalande behandlar en fråga af sådan viktig och granlaga natur, der hans närvaro så att säga är nödvändig. Tro icke äfven herrarna, att vi med den nuvarande uppställningen af listan skola i morgon afton komma till detta ärende, och då skulle denna olägenhet undanrödjas. Jag tror icke heller, att så många af kammarens ledamöter skola hafva rest tills i morgon afton, ty de flesta hafva väl icke tänkt resa förr än om lördag, och få vi plenum både i morgon förmiddag och eftermiddag, torde vi ändå hinna till sjunde hufvudtiteln. Jag har velat uttala detta, och enligt min mening vore det billigt, att det går till väga på detta sätt.

Vid detta förhållande vågar jag tillägga det yrkande, att listan finge fortgå i den ordning den är uppställd.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit hvarterda af de olika yrkandena, beslöt kammaren, med bifall till den af herr Persson i Mörarp gjorda hemställan, att statsutskottets ifrågavarande utlåtande, n:o 8, skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras främst bland de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 5.

Föredrogs statsutskottets memorial, n:o 28, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande riksstatens fjerde hufvudtitel.

Punkten 1.

Utskottets anmälan lades till handlingarna och den föreslagna omröstningspropositionen godkändes.

Punkterna 2—5.

De af utskottet föreslagna voteringspropositionerna blefvo af kamraren godkända.

§ 6.

Efter föredragning dernäst af bevillningsutskottets memorial, n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt i bevillningsutskottets betänkande, n:o 3, angående vissa delar af tullbevill-

ningen, blef den af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringsproposition af kammaren godkänd.

§ 7.

Föredrogos vidare, men blefvo å nyo bordlagda:
bankoutsrottets memorial och utlåtande n:is 3 och 4;
Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6; samt
Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8.

§ 8.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *J. G. Nyström*, hvilken nu aflemnade en motion, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anslag till nya kasernetablissemment m. m.

Denna motion, som erhöill ordningsnummer 160, begärdes på bordet och bordlades.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>C. W. Collander</i>	under 10 dagar fr. o. m. den 18 dennes,
"	<i>E. A. Wijkander</i>	" 10 " " " " 19 "
"	<i>J. Persson från Arboga</i>	" 10 " " " " 19 "
"	<i>O. Erickson i Bjersby</i>	" 12 " " " " 16 "
"	<i>R. E. L. Darin</i>	" 10 " " " " 19 "
"	<i>H. Lilliehöök</i>	" 12 " " " " 17 "
och "	<i>J. E. Jansson i Taberg</i>	" 10 " " " " 19 "

§ 10.

Till bordläggning anmäldes

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om meddelande af bestämmelser i syfte af ett mera planmessigt samarbete mellan rikets folkskolor och allmänna läroverk.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle å morgondagens föredragningslista uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,1 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Fredagen den 16 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande mars.

§ 2.

Efter föredragning af Herr *J. G. Nyströms* i gårdagens sammanträde bordlagda motion, n:o 160, hänvisades densamma till statsutskottet.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9.

§ 4.

Enligt förut fattadt beslut företogs nu till behandling statsutskottets utlåtande, n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkten 1.

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.*

Under *mom. a)* hemställde utskottet: att hvad Kongl. Maj:t föreslagit angående beredande af semester utan minskning i inkomster å tjensten för tjenstemännen vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Melin: Då Kongl. Maj:ts vid 1892 års riksdag framlagda förslag om beredande af semester utan minskning i inkomster åt postverkets tjenstemän blef afslaget, har jag med tillfredsställelse sett, att samma fråga ånyo blifvit Riksdagens pröfning förelagd, ehuru jag med ledsnad finner, att statsutskottet afstyrkt densamma på det skäl, att utskottet anser lämpligt, att denna fråga endast bör vinna sin lösning i sammanhang med den på dagordningen stående frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning.

Jag vill för min ringa del icke tilltro mig att gifva något direkt omdöme om lämpligheten af en sådan sammanslagning, men jag må

säga, att det förefaller mig märkvärdigt, om det icke i vårt lilla land skulle låta sig göra att sammanslå dessa båda verk, när man känner, att, i det stora flertalet länder, der post- och telegrafväsendet är högst betydligt större än i vårt land, en dylik sammanslagning varit utförbar.

Då det är omöjligt att förutse, om en sammanslagning af de båda verken kan komma till stånd eller ej, vill jag fråga: är det under sådana förhållanden med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att semesterfrågan uppskjutes till en oviss framtid? För mig ställer sig saken så, att dessa tjänstemän, hvarom här är fråga, hafva stora anspråk på Riksdagens tillmötesgående i det fall, som nu föreligger. Vi kunna ju icke neka till, att posttjänstemännen, som i allmänhet hafva en låg aflöning, äro i hög grad ansträngda genom det tränga och enerverande arbete, de hafva sig ålagdt. De få, i vanliga fall, stå i tränga, osunda och varma lokaler och förrätta sitt arbete, och äro därför väl i behof af semester. Jag anser detta förslag om beviljande af semester för posttjänstemännen vara en billig begäran. För staten uppväges den utgift på 32,000 kronor, som här är ifrågasatt, väl genom det kraftigare och intressfullare arbete som af tjänstemännen kan lemnas i följd af semestern. Denna lilla utgift är värd att göras för att tjänstemännen skola få intresse för sitt arbete. Jag anser för öfrigt, att staten i detta fall har samma skyldighet mot sina tjänstemän, som den enskilde arbetsgifvaren har mot sina; staten skall då finna, att den har fördel af att gifva dem någon ledighet. Då det således är klart, att såväl staten som äfven den stora allmänheten, hvilken är beroende af posttjänstemännens arbete, får fördel af att semester beviljas dem, är detta för mig tillräcklig anledning att förorda ifrågavarande begäran. Jag tvekar således ej att begära bifall till Kongl. Maj:ts proposition i detta moment, i förhoppning om att i denna kammare skall finnas icke så få, utan rätt många medlemmar, som hysa samma åsigt som jag i denna ingalunda ovigtiga fråga.

Jag anhåller sålunda, på grund af hvad jag nu yttrat, om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

I detta anförande instämde herrar *Liljeholm, Wijkander, Hedgren, Odhner, Johansson* från Stockholm, *Bokström, Lilliehöök, Grundell* och *Vahlin*.

Vidare yttrade:

Herr von Krusenstjerna: Jag är den siste ärade talaren synnerligen tacksam för det understöd, han gifvit det föreliggande af generalpoststyrelsen förordade och af Kongl. Maj:ts framlagda förslaget om semester åt tjänstemännen vid postanstalterna och distriktförvaltningarne. Han erinrade om det skäl, som statsutskottet anført för sitt afstyrkande af förslaget; det är samma skäl, som angafs förra gången denna fråga var före år 1892, eller att man borde afvakta lösningen af frågan om post- och telegrafverkens förening under gemensam styrelse. Det skälet kunde år 1892 hafva sin betydelse, då Riksdagen väntade, att frågan om sammanslagningen skulle snart, till och med inom den när-

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

maste framtiden, lösas, men i det skede denna sammanslagningsfråga nu befinner sig, hemställer jag, om detta skäl kan hafva någon betydelse. Det är visserligen sant, att statsutskottet yttrat — och jag hoppas, att åtminstone denna kammare biträder den uppfattningen — att frågan om post- och telegrafverkens förening är en fråga, som icke får falla, utan att det finnes fullgiltiga skäl för att den måste komma fram. Men vi måste medgifva, att det kan komma att dröja, innan detta sker; det finnes icke i statsutskottets utlåtande angifvet någon tidpunkt för föreningens åvägabringande utan blott ett platoniskt uttalande om vigten af densamma. Att på denna grund uppskjuta semesterfrågans lösning, är således att uppskjuta den till en kanske ganska aflägsen framtid.

Men under tiden är det posttjenstemännen, som få sitta emellan.

Den siste talaren erinrade om det tunga och sträfsamma arbete, desse tjenstemän hafva att utföra. Ja, vi få besinna, att de få förätta detta tunga arbete året om, dag efter dag, söndag och hvardag, och att på de större postkontoren icke blott dagen tages i anspråk utan ofta många timmar af natten. Detta arbete — det tror jag mig kunna vitsorda — är för många, kanske för flertalet, synnerligen ansträngande; ja vid vissa tider på året, såsom vid jul och vid årsskiftet, är arbetet vid de flesta postkontor för många rent af öfveransträngande. Det har visat sig deri, att nervsystemet lidit skada och det icke blott hos jernvägsposttjenstemännen, der ju en särskild anledning kan finnas, utan äfven hos tjenstemännen vid de fasta postanstalterna. Nevrastheni är också en af de vanligaste anledningarne till ansökan om tjenstledighet.

Vid de flesta andra tjenstemannacorpser finnes rätt till semester för tjenstemännen, åtminstone vid sådana corpser, der tjenstemännen i likhet med postpersonalen hafva arbete inom hus och således icke få tillfälle till den rekreation, som arbetet utom hus kan medföra. Vidare äro de semestervilkor, som här äro föreslagna, icke alls så förmånliga som de för andra tjenstemannacorpser stadgade. Vid dessa gäller vanligen den principen att, när en tjensteman sköter tjenst i en högre grad under innehafvarens semester, så uppbär han af statsmedel tjenstgöringspenningar i denna högre lönegrad. Här åter har Kongl. Maj:t, för att nedbringa kostnaderna, föreslagit, att tjensteman af lägre grad, som finge förordnande att sköta en tjenst i högre grad under innehafvarens semester, skulle låta sig nöja med åtnjutande endast af sina egna aflöningsförmåner utan någon förhöjning för den högre befattningen. Den utgift, det här gäller, och som skall utgå af statsmedel, skulle således begränsas till arvoden åt de extra tjenstemän, som under semestertiden förordnades att i lägsta graden tjenstgöra. Att behof af ledighet förefinnes, det kan jag vitsorda; och flertalet af dessa tjenstemän hafva sannerligen icke så stora inkomster, att de kunna på egen bekostnad taga sig ledighet och förskaffa sig en välbehöflig hvila.

Herr Melin erinrade om, att det låge i postverkets intresse och för detsamma vore af vigt, att hafva tjenstemän, som icke blefve uttröttade, utan som med friska krafter kunde egna sig åt sitt värf.

Detta är sant; men det finnes äfven en annan omständighet, som i hög grad talar för denna semesterfråga. Det är nemligen den skärping af kontrollen öfver postmedel, som skulle åstadkommas genom det nu föreliggande förslaget, att nemligen semestern skulle blifva obligatorisk för sådana tjänstemän, som hade uppbörd sig anförtrödd. Vi veta, att vid många enskilda bankinrättningar är den principen genomförd, att uppbördsmännen *skola* hafva semester under någon viss tid af året; och vid många af våra postkontor är uppbörden numera så stor, att de kunna jämföras med mindre bankinrättningar.

Det är på grund af dessa skäl, som jag hoppas, att kammaren måtte behjerta det förslag, som här föreligger och icke tveka, när det gäller beredandet af en liten lindring åt dessa postverkets pligtrogna och arbetssamma tjänstemän, som förrätta ett värf, som är af så stort intresse för oss alla. Vi tänka icke så mycket på det, när allt går bra, men vid minsta rubbning i posttrafiken, märkes hvilken viktig roll, dessa tjänstemän spela. Jag hemställer, att kammaren icke måtte glömma dem utan genom ett bifall till den jämförelsevis obetydliga utgift, om hvilken här är fråga, skänka dem möjlighet till hvila en kort tid af året. Jag skall därför, herr talman, tillåta mig att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr *Falk* instämde häruti.

Herr Zetterstrand: Utskottet hemställer i detta moment: att hvad Kongl. Maj:t föreslagit angående beredande af semester utan minskning i inkomster å tjensten för tjänstemännen vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna icke må af Riksdagen bifallas; och grundar utskottet detta sitt afslagsyrkande derpå, att denna fråga endast i sammanhang med frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning bör vinna sin lösning. Under sådana förhållanden torde det vara gifvet, att denna fråga om sammanslagning af post- och telegrafverken redan nu bör komma under debatt, hvilket den också har gjort. I anledning deraf anser jag mig skyldig att angifva min ståndpunkt i frågan.

Förlidet år kom jag i tillfälle att noggrant genomläsa komitébetänkandet rörande post- och telegrafverkens sammanslagning. Jag får bekänna, att, när jag började genomläsningen af detta komitébetänkande, jag hade den förutfattade meningen, att en sammanslagning af de båda verken skulle komma att medföra icke allenast stora besparingar, utan äfven många andra afsevärda fördelar, ej endast för statsverket, utan äfven för allmänheten. I denna min uppfattning styrktes jag än mer, när jag fann, att Riksdagen flera gånger gjort framställning till Kongl. Maj:t i samma syfte, och att komiténs flertal på, såsom det syntes mig, synnerligen behjertansvärda skäl, tillstyrkt en sammanslagning af de båda verken. Men, mine herrar, jag fortsatte läsningen af de vid komitébetänkandet fogade reservationer, hvilka upptaga omkring ett par hundra sidor. Dessa reservationer äro i formelt hänseende icke så synnerligen väl hopkomna och kunna ej fri-

Angående beredande af semester åt vissa posttjänstemän.
(Forts.)

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

tagas från en viss grad af partiskhet, men de vittna dock om en stor sakkunskap och ett stort intresse för den föreliggande frågan. Sedan jag läst dessa reservationer, kom jag, efter öfvervägande af skälen för och mot en sammanslagning, till den förändrade uppfattning, att en sammanslagning af post- och telegrafverken icke skulle medföra några ekonomiska fördelar för statsverket, och icke heller några betydande fördelar för allmänheten, utan att olägenheterna tvärtom skulle blifva öfvervägande. Hade någon sagt mig, när jag började taga del af komitébetänkandet, att min uppfattning, genom läsningen af detsamma, skulle blifva sådan den blef, skulle jag icke trott det. Men om litet hvar af herrarne, innan I fatten edra beslut i denna fråga, tagen noggrann del af såväl hvad komiténs flertal som äfven hvad reservanterna yttrat och vägen samvetsgrant skälen för och mot, tror jag, att mer än en af kammarens ledamöter skall komma till samma uppfattning som jag, nemligen att en sammanslagning af post- och telegrafverken icke är att rekommendera.

Under sådana förhållanden och då jag är temligen öfvertygad om, att jag bland kammarens ledamöter står så godt som ensam om denna min uppfattning, har jag ansett mig skyldig att nu till kammarens protokoll angifva densamma.

Då nu föregående talare, som uppträd i denna fråga, yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition om beredande af semester för posttjenstemännen utan minskning i inkomster, och propositionen är synnerligen behjertansvärd, samt statsutskottet icke förebragt något annat skäl mot densamma, än att denna fråga bör afgöras i sammanhang med frågan om sammanslagning af de båda verken, kommer jag att rösta för Kongl. Maj:ts förslag.

I sammanhang härmed ber jag få tillkännagifva, att jag i öfriga punkter, der utskottet grundat sina afslagsyrkanden på de särskilda frågornas förmenta sammanhang med sammanslagningsfrågan, ej heller kommer att på denna grund rösta i enlighet med utskottets hemställan.

Jag yrkar sålunda bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergendahl: Med anledning af hvad statsutskottet i sin motivering framhållit i afseende på frågan om post- och telegrafverkens sammanslagning, skall jag be att få såsom min åsigt uttala, att jag för min del anser Kongl. Maj:t handlat välbetänkt uti att förklara sig ej åtminstone för närvarande vilja vara med om en förening af dessa båda verk under en styrelse.

Hvad sedan beträffar den punkt, som nu närmast föreligger, eller semesterfrågan, så kan jag icke gilla det slut, hvartill utskottet i afseende på densamma kommit, då jag anser utskottets motivering hvarken lämplig eller riktig. Jag stöder denna min åsigt derpå, att, då man genomser utskottets utlåtande, finner man, att utskottet ej kunnat anföra några andra skäl mot den ifrågasatta anordningen än det, att frågan borde uppskjutas tills en sammanslagning af post- och telegrafverken kunde ega rum. Då emellertid tidpunkten för en sådan hopslagning enligt min uppfattning torde vara ganska aflägsen, tror jag, att ett sådant uppskjutande af den förevarande frågan vore att

ställa densamma på en oviss framtid. Jag skall därför yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag på grund af dessa skäl och på grund af hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde till statsrådsprotokollet af den 13 januari 1892, der han säger: att i betraktande af det trägna och ansträngande arbete, posttjensten kräfde, det syntes vara af rättvisa och billighet påkalladt, att nämnde tjänstemän bereddes tillfälle att, der sådant utan hinder för göromålens gång kunde ske, utan ekonomisk uppoffring komma i åtnjutande af en kortare semester hvarje år, samt att dertill komme, att, derest i öfverensstämmelse med generalpoststyrelsens förslag, semestern blefve obligatorisk för dem bland ifrågavarande tjänstemän, som hade sig anförtrodd uppörd, en sådan anordning skulle innebära en högst afsevärd skärpning af kontrollen öfver uppörd af postmedel. Jag tager mig därför friheten förena mig med dem, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag eller, hvilket är detsamma, till den reservation, som är vid denna punkt bilagd betänkandet och afgifven af herrar Caspars-son m. fl.

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

Herr Nilson från Lidköping: Jag ber att få ansluta mig till det yrkande i afseende på semesterfrågan, som nyss gjorts af talaren på göteborgsbänken. Redan vid 1892 års riksdag yttrade jag mig för bifall till det då framlagda förslaget om beredande af semester för posttjänstemännen utan minskning i inkomster, och jag hade väntat, att, då frågan nu återkommit, den icke skulle röna något motstånd. Så ekonomiska vi än äro i denna kammare, må vi väl dock icke helt och hållet slå döförat till för ett så trängande billighetskräf, som det här är fråga om. Det är såsom det framhållits af en talare på stockholmsbänken icke något ringa och litet arbete, som dessa posttjänstemän få utföra. De få icke veta af någon normalarbetsdag. Deras trälarbete räcker från tidiga morgonen till sena qvällen under årets alla 365 dagar, ja mångenstädes äfven om natten.

Utskottet ger till skäl, att det först önskar få sammanslagningen mellan post- och telegrafverken åstadkommen. Detta skäl påminner icke så litet om den åtgärd, som, då det var fråga om elementarlärarnes löneförbättring, här påyrkades, nemligen att latinfrågan och en del andra frågor rörande elementarläroverken först borde afgöras, innan man inginge på förhöjning af lärarnes löner. Samma fordran uppställes äfven här. Men jag kan icke finna, att förevarande semesterfråga så strängt hänger tillsammans med sammanslagningen af post- och telegrafverken; och det måste vara obilligt, att posttjänstemännen skola få lida därför att denna stora fråga icke så lätt får sin lösning.

Af billighets- och humanitetsskäl ber jag därför att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

Häruti instämde herr *Darin*.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mina herrar! Ehuru en af de ärade talare, som yttrat sig här, äfven börjat att beröra den stora fråga, som föreligger i detta betänkande, nemligen frågan om sam-

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

manslagning af post- och telegrafverken, tror jag dock, att man för närvarande lämpligast bör hålla sig till detta nu föredragna moment, synnerligast som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu väl är sysselsatt i medkammaren med samma fråga och med skäl bör vänta att få vara med vid öfverläggningen om densamma äfven i denna kammare, hvilket nu lätt kan ske, om den behandlas i sin vederbörliga ordning.

Beträffande nu denna semesterfråga, så är det ju naturligt, att ingen kan neka, det en semester för posttjenstemännen i sjelfva verket skulle vara en välbehöflig hvila för dessa herrar och att ur denna synpunkt ingenting kunnat vara att invända mot semestern. Men det lär ingalunda vara så absolut säkert, att icke posttjenstemännen kunna få en hvila, när de behöfva det, oberoende af huruvida semester här beviljas eller icke. Ty hela affären med denna semester är ingenting annat än detta, att om en tjänsteman får en månads semester, så skulle han, om detta moment bifalles, få behålla sina tjänstgöringspenningar, under det att om han behöfver hvila i annat fall, måste han afstå tjänstgöringspenningarna till den, som sköter hans plats. Men när nu dessa tjänstgöringspenningar, pr månad räknadt, gå från en 30 à 40 kronor och i högsta fall till något öfver 100 kronor, så kunna herrarne deraf finna, att så afgörande för möjligheten att få hvila är icke denna semester, som man här sökt göra den till. Jag tror för min del, att om posttjenstemännen äro öfverhopade med arbete — och i åtskilliga fall tror jag detta är sant och riktigt — så skulle man på annat sätt kunna bereda dessa herrar någon välbehöflig hvila. Under senare år har inom riksdagen åtskilliga gånger varit fråga om inskränkning för brefbärare etc. i tjänstgöringen om södagarna, och jag undrar, om icke samma inskränkning utan någon våda skulle kunna äfven få lof att omfatta åtminstone till stor del sjelfva poststationstjenstemännen. Kunde man göra detta, skulle beredandet af en sådan hvila blifva mycket större vinst på ett år än en månads semester; och jag finner ingen omöjlighet för att man på det sättet skulle kunna gå dessa herrar till mötes och gifva dem någon vederqvickelse, som de nu sakna.

Men det är äfven en annan omständighet i afseende på denna semesterfråga, som man icke bör förbigå. Hvar och en af herrarna, åtminstone om han deltagit i riksdagen åtskilliga år förut, minnes mycket väl, huru de e. o. posttjenstemännen år efter år gått in till generalpoststyrelsen med petitioner om att flere ordinarie platser måtte inrättas vid postverket, emedan det är för ringa antal sådana i jämförelse med e. o. platser. I år föreligger nu ett förslag, tillstyrkt af utskottet, att tillsätta 30 ordinarie nya platser vid posten; och det tror jag är en åtgärd, som ingen kan undvika att lemna sin medverkan till. Men huru ställer det sig i afseende på sjelfva hufvudsyftet att söka förbättra proportionen mellan de ordinarie och e. o. posttjenstemännen, om man går in på semesterförslaget i detta moment? Jo, då motverkas, så vidt jag kan förstå, ganska väsentligt just hvad man velat vinna genom att tillsätta flera ordinarie posttjenstemän. Ty under det att dessa ordinarie tjänstemän hafva sin semester, måste

andra rycka upp i deras ställe, och behofvet af e. o. tjänstemän ökas ovilkorligen genom att man gifver semester åt de ordinarie tjänstemännen. Således, det syfte, som dessa e. o. tjänstemän sjelfva velat vinna genom att få flera ordinarie platser, skulle i det närmaste blifva illusoriskt. Och om man fortgår på den vägen att ena året sätta till flera ordinarie platser och andra året lätta tjänstgöringen för de ordinarie tjänstemännen, så blir det hvarken hackadt eller malet just med afseende på hvad de e. o. tjänstemännen framställt som viktigt i detta fall.

Huru jag än ser denna fråga, så kan jag icke finna, att den har sådan vikt och innebörd, som de talare sökt lägga in i den, hvilka yttrat sig för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i saken. Icke heller tror jag, att de af utskottet här framställda skälen för att med denna fråga lämpligen bör anstå, tills frågan om sammanslagningen af post- och telegrafverken i sin tid kommer till Riksdagen och vinner sin lösning, saknar berättigande. Ty onekligt är ju, att hvad man gör här för postverket, det kan ingen neka till att likställda verk, som t. ex. telegrafverket, sedermera med fullgoda skäl skola kunna yrka på måtte komma äfven dessa verk till del. Och jag kan icke finna annat än att, om telegraf och post få denna semester, skall vår stora tjänstemannacorps vid jernvägarne med samma skäl kunna yrka på att äfven få semester med bibehållande af sina tjänstgöringspenningar.

Ur denna synpunkt, och när frågan har så vidsträckt innebörd i bakgrunden, tror jag, att kammaren gör klokast i att för närvarande bifalla utskottets förslag och se tiden an med hvad som kan göras för att lätta tjänstemännens arbete, der sådant behöfves.

Jag yrkar således bifall till momentet.

Herr Nilsson i Skärhus förklarade sig instämma i detta yttrande.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mina herrar! I motsats mot den siste ärade talaren tror jag, att kammaren skulle handla klokt, om den beviljade Kongl. Maj:ts proposition; så olika kunna tankarna vara. Jag menar, att det för landet och postförvaltningen skulle vara gagneligt och nyttigt, om kammaren beviljade, hvad Kongl. Maj:t i detta fall föreslagit. Saken har flera gånger af Kongl. Maj:t framhållits. En gång har en proposition för Riksdagen framlagts. Och förra året var det blott på särskilda skäl, som jag ansåg, att jag icke borde tillstyrka den. Men då jag under diskussionen blef interPELLERAD om frågan, yttrade jag, att nästa år skulle jag framställa förslag i denna fråga.

Generalpoststyrelsen har redan flera gånger gjort framställning i denna sak, som af protokollet synes, — som jag antager flere talare framhållit — dels därför, att det vore en billig och rättvis handling att låta dessa mycket ansträngda tjänstemän få någon tids ledighet, och dels för kontrollens skull. Och hvad kostnaden beträffar, kan man nära nog antaga, att den är mer än väl uppvägd just genom den skärpta kontrollen, då kostnaden endast uppgår till 32,000 kronor.

Jag kan icke dela den senare talarens åsigt, att därför att dessa tjänstemän få semester, alla andra verk hafva skäl att yrka detsamma.

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

Hvad telegrafen beträffar, är ju en framställning gjord af Kongl. Maj:t, och det är att önska, att den bifalles. Men denna framställning eger, som vi veta, en mindre omfattning och är mera begränsad af många skäl. Jag tror därför, att det vore nyttigt och rätt, om denna semester kunde beviljas, men jag skall icke upptaga kammarens tid längre med denna fråga. Den lär väl upptagas af åtskilliga andra talare.

Utskottet har i sammanhang med denna semesterfråga framställt åtskilliga åsigter för motivering just beträffande denna punkt, som kammarens ledamöter behagade finna i betänkandet från sidan 18 midt på sidan till sidan 23 midt på sidan, der utskottet resonnerar om Kongl. Maj:ts eller departementschefens förfaringssätt med afseende på den mycket omtalade frågan om sammanslagning af post- och telegraf, hvilken utskottet ställer i något sammanhang med denna semesterfråga, som den enligt mitt förmenande icke har. Jag ber då att få upptaga kammarens tid någon liten stund; ty den frågan anser jag vara af synnerlig vikt, huruvida det skall af Riksdagen läggas mig till last, att jag enligt utskottets mening förbisett vissa viktiga omständigheter vid pröfningen af det komitébetänkande, som förelåg, då Konungen hade att afgöra frågan om sammanslagning af de båda verken.

Liksom riksdagsmännen år 1888 lefde i den öfvertygelsen, att det skulle vara fördelaktigt att sammanslå post- och telegraf, har jag också haft samma tanke i många år och varit med vid alla tillfällen, då framställning gjorts till Kongl. Maj:t rörande utredning af denna fråga. Utan att närmare ingå i pröfning af densamma, är man verkligen mycket benägen att tro, att denna sammanslagning skulle medföra afsevärda fördelar. Nu har jag för min del icke funnit, att komiténs resultat varit sådant — hvartill jag sedan skall be att få återkomma — att jag kunde tillstyrka Kongl. Maj:t ett antagande af förslaget.

Emellertid, sedan Riksdagen aflåtit sin skrifvelse, tillsattes kort derefter denna komité med generalpostdirektören till ordförande och såsom ledamöter två embetsmän från posten och två från telegraf, en ledamot af Första Kammaren och en ledamot af den Andra. Jag visste mycket väl, att den ledamot af denna kammare, numera hädangången, som satt i denna komité, var en stark ifrare för saken. Jag kände icke närmare, som jag vill påminna mig, generalpostdirektörens och posttjenstemännens åsigter i saken; men jag kunde tänka mig, att åsigterna skulle ställa sig så, som de gjort under många år eller att postverket liksom friat till telegraf, men alltid fått nej. Det gjorde, att jag valde dessa båda motsatta kategorier till ledamöter i komité. Och den ledamot af Första Kammaren, som blef af Kongl. Maj:t utsedd, hans åsigter kände jag icke.

Nu blef majoritetens mening, såsom vi veta, ett förslag om sammanslagning, och alla måste vi erkänna — det hoppas jag ingen skall kunna jäfva — att den af komitén verkställda utredningen var ovanligt grundlig och väl utförd; hvad som deremot kunde vara att tvista om, det är, huruvida det resultat, hvartill komitéen kom, var sådant, att det borde lägga grund till en rubbning i bestående förhållanden.

Man hade att tillse, om genom denna sammanslagning allmänheten skulle beredas fördelar, och besparingar uppstå. Detta var naturligtvis de viktigaste synpunkterna. Man undersökte då, huruvida i utlandet en dylik sammanslagning eller sammanföring af de båda verkan slagit väl ut. Komitén utredde äfven denna sak, men utskottet gifver nu departementschefen en beskyllning att hafva helt och hållet förbisett den omständighet, hvarpå såväl komitén som Riksdagen fäst särskild vikt, nemligen utlandets föredöme. I det afseendet reciterar utskottet alla europeiska och åtskilliga andra länder, der, enligt hvad man sagt, sammanslagningen lyckats förträffligt. Men hvar finnas bevis på att den lyckats förträffligt? Har man framställt den åsigt eller lagt i dagen, att sammanslagningen uti dessa länder skett under samma förhållanden, som nu hos oss äro rådande?

I Tyskland skedde sammanslagningen år 1875, men jag tviflar på, att det då fans en enda telefon derstädes.

Hade vi icke någon telefon, så skulle jag icke ett ögonblick motsätta mig denna sammanslagning, men nu är emellertid förhållandet, att Sverige står framför alla länder i afseende å telefonväsendets utveckling, och det är uti detta utvecklade telefonväsende, som det förnämsta hindret ligger för att åstadkomma de fördelar, som man önskat vinna genom denna sammanslagning.

Hvad Sveriges ställning i afseende å telefonväsendet beträffar, så ber jag att få nämna, att i Sverige finnas 17,000 telefoner på en folkmängd af 4,500,000 invånare, hvilket gör en telefon för hvar 260:de person. I Tyskland finnas 80,000 stycken telefoner på 40,000,000 invånare, hvilket gör en telefon på hvar 500:de person. I Sverige är telefonledningarnas längd 40,000 kilometer, d. v. s. 1 kilometer på hvar 113:e person; i Tyskland 180,000 kilometer, d. v. s. 1 kilometer på hvar 223:e person. Jemför man således dessa båda länder, finner man, att frågan ställer sig temligen olika, hvartill dessutom kommer, att sammanslagningen i Tyskland icke är så fullständig, som man föreställer sig.

I Tyskland sitter såsom chef en minister med säte i konseljen, hvilken sålunda motsvarar vår finansminister med afseende på sin ställning till de båda verken; han är chef för rikspostamtet och har tre afdelningschefer — direktörer — under sig, motsvarande våra generaldirektörer. Af dessa tre afdelningar har den ena 8, den andra 6 och den tredje 9 byråer, således tillsammans 23 — öfverstyrelsens hela personal uppgår alltså till 27 personer, hvilka hafva vidt skilda lokaler och äro i många afseenden själfständiga; särskildt är afdelningen för telefonväsendet mycket själfständig. Emellertid äro, det medger jag, af de tre direktörerna en gemensam för hela verket, under det de båda andra hafva skilda grenar. Huru det ställer sig med afseende å vinsten genom sammanslagningen i Tyskland är mycket svårt att säga, enär i Tyskland utgifterna icke bokföras åtskilda för de olika grenarne af denna verksamhet, utan endast inkomsterna, i följd hvaraf det är ganska svårt att klagöra, huru det i ekonomiskt afseende skulle ställa sig med hänsyn till de skilda grenarne. Derjemte har man mycket svårt att jemföra nuvarande förhållanden med

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

dem, som voro rådande, då sammanslagningen egde rum, samt att säga, att väsentliga besparingar uppstått genom den skedda sammanslagningen, då man ju icke vet, huru det gestaltat sig, om någon sammanslagning icke verkstälts.

Utskottet har erkänt, hvad Sverige beträffar, att icke endast den nuvarande utan äfven den föreslagna staten för telegrafverket är uppgjord med all hänsyn till billighet och besparing, och, såsom vi veta, understiger den föreslagna staten den nuvarande med 1,200 kronor. Nu har utskottet yttrat sig om många länder, men för att icke trötta kammaren allt för mycket, skall jag bedja att få fästa mig endast vid Danmark, hvilket land af utskottet framhållits såsom något efterföljansvärdt. Men hvarför skola vi gå efter Danmark, då vi gå före detta land i afseende å telefonväsendets utveckling? För öfrigt har Danmark ingen telefon; endast en bit rikstelefon mellan Vedbäck och Köpenhamn. Dessutom har Danmark en del telefon för fisket; men vi finna därför, att förhållandet i detta afseende inom Danmark är på intet sätt jemförbart med våra förhållanden.

Utskottet beklagar, att origtiga uppgifter lemnats af reservanterna i komitén rörande Italien och Belgien. Då de äro tagna ur officiella papper och stå i officiellt tryck, så behöfver jag ej försvara dem; jag kan icke hjälpa, om deri förefinnas några fel. Men beträffande dessa länder har det dock uppgifvits, att den skedda sammanslagningen icke ledt till lyckligt resultat. Nästa punkt af anmärkningar rör egentligen den möjligen uppkommande besparingen. Då komitén uppgjorde sitt förslag, fann komitén, att genom den ifrågasatta sammanslagningen en besparing af 95,000 kronor skulle kunna åstadkommas, men jag får säga att, hade man endast att motse en besparing af nyss angifvet belopp, så tycker jag, att vinsten vore allt för liten för att åstadkomma en så stor rubbning i något, som för närvarande befinnes godt. Men nu komma arbetsverken och säga, att de anse att den af komitén uppgjorda organisationen kräfver vissa ökade utgifter och att, för att förvaltningen skall kunna operera effektivt, så väl med afseende å styrelsen som å inspektionen, tjänstemännens antal måste ökas. En souschef måste antagas under den högste chefen för en del specialuppgifter rörande telegrafn och telefonen, och arbetsverken beräkna, att den summa, genom hvilken besparingen skulle minskas, skulle uppgå till 122,670 kronor, hvori dock ligger ett belopp af 30,470 kronor, som beror på frankoteckenförsäljningen, som under alla förhållanden måste beräknas.

Om man då beräknar att man minskar besparingen med omkring 122,000 kronor, så uppstår det egendomliga förhållande, att utgifterna ökas med 27,000 kronor, i stället för att man skulle vinna en minskning, ty, om man drager 95,000 från 122,000, så kommer man till talet 27,000, hvarmed således kostnaderna skulle ökas genom denna stora och besvärliga omhvälfning.

Nu är jag öfvertygad om, att en och annan skall säga, att dessa tillägg behöfvas icke. Ja, derom kan man ju tvista, och skulle denna sammanslagning en gång komma till stånd, så är det ju Riksdagen,

som kommer att afgöra den saken; jag för min del är dock af den tanke, att större delen af dem är behöflig.

Vidare har det framhållits inom utskottet, att det väl vore sant, att besparingen icke hade blifvit så stor, om man utgått från förhållandena år 1891, men att, om en kalkyl öfver de möjligen blifvande besparingarna *nu* företoges, besparingen säkerligen skulle befinnas icke obetydligt större än hvad komitén på grundval af 1891 års förhållanden beräknat. Detta är dock enligt min tanke ganska oviss, då ju här tillkomma åtskilliga under årens lopp från 1891 tills nu gjorda utgifter t. ex. till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän, hvilkas utbetalning varit absolut nödvändig, och hvilka nu liksom då komma att öka beloppet af det hela.

Emellertid säger utskottet, att bland andra utgifter, hvaruti en icke obetydlig besparing kunde åstadkommas, förekomma utgifter för inventarier, skrifmaterialier och dylikt samt för lokaler och dessas belysning, uppvärmning, renhållning och städning. Jag har nyss i Första Kammaren yttrat mig om detta förhållande; jag nödgas nu i denna kammare upprepa detsamma. — Jag vill då i det hänseendet nämna, att det för närvarande finnes 165 lokaler i olika delar af landet upplåtna för telegrafn. Af dessa betala omkring 17 stycken i hyra 13,500 kronor, omkring 133 stycken lemnas fritt. Skulle nu en sammanslagning ega rum, så är det mer än antagligt, att största delen af dessa fritt upplåtna lokaler indragas, och här är i många fall fråga om icke blott lokaler åt anstalterna, utan äfven åt telegraftjänstemännen. Dessutom finnas af kommuner hyrda lokaler, för hvilka de betala ett hyresbidrag af 4,500 kronor. Alla dessa lokaler skulle man nu genom en skeende sammanslagning gå miste om. Således tror jag, att förlusterna mycket väl gå upp emot eller till och med mer än väl uppväga de besparingar, som eljes skulle uppstå, enär man dessutom icke kan tänka sig, att en telefonstation kan inrymmas i en postlokal. Ett vexelbord kan icke, för att på ett effektivt sätt verka, stå i en postlokal, der det bullras och folk går ut och in. Det måste hafva ett särskildt rum. Ej heller kan postmästaren springa upp och telefonera midt under det han sitter och expedierar bref, ty då får allmänheten vänta och det viktigaste af allt, som rör telefonen, är ju att gifva allmänheten tillfälle att ögonblickligen få sina samtal.

Äfven ur ekonomisk synpunkt är det i högsta grad viktigt, att dessa samtal hastigt expedieras, ty ett eller ett par samtal mindre om dagen per apparat för de interurbana ledningarna gör dock icke så litet i längden. Snabbheten i expedieringen är alltså en oerhördt viktig sak, och man bör därför se till, att en person ständigt finnes vid vexelbordet och icke springer från och till. Detta hör nu egentligen till telegraf- och telefonfrågan, men jag har icke kunnat underlåta att nu beröra den, ty derpå beror, om lokalerna skola hafva större eller mindre omfattning.

Vidare har utskottet anmärkt, att det finnes ett par förenade post- och telegrafstationer, hvilkas föreståndare uppgifvit, att det gått väl för sig, och dessa föreståndares utlåtanden hafva blifvit företedda för utskottet; det är Leksand och Kopparberg. Härför ber jag att få svara,

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

att det vid dessa stationer icke finnes rikstelefon, och detta kan ju i hög grad inverka på resultatet af sammanslagningen. Och dessutom är frågan, i hvad mån man lyckats, icke en sak, som dessa tjenstemän sjelfva kunna afgöra, utan afgörandet dervidlag torde böra öfverlemnas åt deras öfverordnade och åt allmänheten. Finge man in utlåtanden från dessa håll, så är det väl icke alldeles så säkert, att de skulle gå i samma riktning som de, hvilka de sjelfva behagat afgifva.

Och hvad det ekonomiska resultatet beträffar, skall jag be att få nämna, att under de senaste 10 åren inkomsterna vid Leksands station i medeltal uppgått till 6,846 kronor och de direkta utgifterna till 14,706 kronor, då deremot vid en likartad station, nemligen Mora, inkomsterna under samma tid uppgått till i medeltal 14,209 kronor och utgifterna till 13,106 kronor om året. Detta talar ju icke för antagandet, att sammanslagningen skulle medföra vinst i ekonomiskt afseende.

Hvad jag syftar på med hvad jag haft äran anföra, är egentligen det, att om Riksdagen, trots hvad som blifvit skrifvet och sagdt i fråga om sammanslagningen, fortfarande skulle vilja hålla frågan sväfvande ja, då kan jag icke hjälpa det, och det är icke mycket att säga derom. Men jag skulle för min del önska, att det icke i Riksdagens skrifvelse måtte inflyta den del af motiveringen, jag nu berört och som återfinnes i betänkanudet på sid. 18 till och med sid. 23. Jag föreställer mig nemligen, att jag i någon mån lyckats besvara vissa af de anmärkningar, som af utskottet blifvit framställda mot departementschefens sätt att behandla denna fråga. Skulle det så vara, att någon af kammarens ledamöter i detta fall delar min uppfattning, så vore jag naturligtvis tacksam för att i detta afseende erhålla understöd. Af Första Kammarens ledamöter i statsutskottet hafva, som herrarne finna, tre reserverat sig mot detta uttalande.

Jag skall nu icke längre upptaga kammarens tid — jag har redan gjort det länge nog — men jag torde längre fram under förmiddagens lopp, då anslagen till telegrafverket komma under behandling, få tillfälle att återkomma till frågan.

Herr Boëthius: Vid föredragningen af denna hufvudtitel förleden riksdag tog jag mig friheten framhålla, att det, enligt min åsigt, skulle hafva varit önskligt, om förslag då väckts att bereda semester åt tjenstemännen vid postverket, och jag framhöll såsom skäl därför två synpunkter, den ena att man derigenom skulle bereda dessa tjenstemän en lättnad i deras tunga arbete, hvilket äfven för staten skulle medföra den fördelen, att de skulle lemna ett bättre arbete, den andra — och det var för mig ett fullt ut lika viktigt skäl — att genom en sådan anordning den yppersta kontroll skulle vinnas på dessa tjenstemän, nemligen den, som utgöres af en obligatorisk semester.

Till min glädje har jag sett, att Kongl. Maj:t vid denna riksdag väckt förslag i ämnet, men till min stora ledsnad har jag också sett, att statsutskottet afstyrkt detsamma. Då jag vidhåller de åsigt jag förut hyst i frågan och då jag icke kan finna dem vederlagda af utskottets nakna påstående, att denna fråga blott kan lösas i samman-

hang med post- och telegrafverkens sammanslagning, så får jag för min del be att få instämma med de herrar, som, rörande den nu föreliggande punkten, yrkat afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag eller till den reservation, som afgifvits af herr Casparsson m. fl.

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Fort.)*

Med herr Boëthius förenade sig herr *Peterson* i Hasselstad.

Herr von Krusenstjerna: Endast några ord med anledning af ett yttrande af en ledamot af statsutskottet. Han yttrade, att då det för en posttjensteman, som ville skaffa sig semester, kunde gälla en utgift på icke mera än 100 kronor, så vore detta ingen afsevärd utgift. Men, mine herrar, för en tjänsteman, som har hustru och barn och en årsinkomst af endast 2,200 à 2,400 kronor — jag tager som exempel en postexpeditör, som ännu icke fått ålderstillägg — för en sådan tjänsteman är dock 100 kronor ett ganska afsevärdt belopp.

Samme talare ansåg, att man kunde vinna samma mål genom att bereda tjänstemännen söndagshvila. Men dervid möter det hinder, att, när det är fråga om göromål, som skola af tjänstemän förrättas, det faller sig vida svårare än vid vikariering för betjente att skaffa kompetenta personer, som äro villiga att om söndagarne träda in och sköta tjänsten, och det medför dessutom icke samma fördelar, som om man får en längre tid i sträck lemna sina vanliga sysselsättningar och söka hvila på landet.

Vidare gjordes af samme talare den invändning, att införandet af semester skulle motverka sträfvandet att göra tjänsterna till ordinarie och i stället nödvändigöra en ökning i antalet extra biträden. Men icke tror väl den ärade ledamoten af statsutskottet, att det är möjligt, äfven om man får antalet ordinarie tjänster ökad, att i postverket kunna undvara extra biträden. Användandet af sådana måste nödvändigtvis fortgå, ty i ett verk med så stor personal som postverket är det omöjligt att få alla tjänstemän på ordinarie stat.

Talaren yttrade slutligen, att om man gifver semester åt posttjenstemännen, så skulle det komma att medföra den konsekvensen, att man vore nödsakad medgifva sådan äfven åt personalen i andra verk, der semester nu ej förekommer, och han erinrade särskildt, om jag fattade honom rätt, om jernvägarne. Om jag icke är illa undermåttad, så finnes emellertid der redan semester, åtminstone för kontorspersonalen, som har rättighet till 14 dagars ledighet två gånger om året.

Jag vidhåller alltså mitt yrkande. När vi sedan komma till telegrafstaten, torde jag få tillfälle att yttra mig med anledning af hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anført beträffande den stora frågan om sammanslagning af post- och telegrafverken.

Herr Hedin: Jag ber till en början att få gifva till känna, att jag för min del icke har något att anmärka mot hvad Kongl. Maj:t i semesterfrågan föreslagit, men jag tillåter mig att på samma gång påpeka ett önskningsmål och tillika uttala den önskan, att chefen för generalpoststyrelsen måtte taga detta önskningsmål i öfvervägande, då

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

denna fråga, hvilken väl nu icke blir afgjord, förr eller senare och antagligen snart nog på Kongl. Maj:ts initiativ åter kommer in till Riksdagen. Detta önskningsmål vore, att vederbörande då äfven täcktes hafva i åtanke postbetjeningens i min tanke icke oberättigade anspråk på att erhålla — jag skall icke begagna uttrycket semester, ty det har fått betydelsen af en viss tidslängd — utan någon, låt vara helt ringa, sammanhängande ledighet. Om det också icke kunde blifva en hel månad, om det blefve endast ett par veckor, skulle en sådan ledighet för dem säkerligen vara af stort värde. Jag håller före, att det skulle rätt väl anstå staten och dess myndigheter att föregå de enskilde med godt exempel i att tänka på dem, hvilka hafva det allra tyngsta arbetet och hvilkas målsmän äro inom de statsverksamheten representerande institutionerna färre än deras, som bekläda de högre platserna. Det skulle icke vara någon dålig eller klandervärd eller till sina följder betänkelig och skadlig statssocialism.

Jag kan icke underlåta att anföra ett par ord med anledning af ett yttrande, som till min stora förundran här fäldes för en stund sedan. Det är, som vi alla veta, ganska sällsynt att finna embetsverken ställa sig på deras sida, som önska indragning, förenklingar och ökad sparsamhet i statsförvaltningen. När någonting sådant någon gång undantagsvis inträffar, förtjenar det enligt min tanke allt beröm. Och jag hörde i allt fall icke på sin tid någon illa omtala statskontoret, då det med stor beredvillighet förklarade sig färdigt att utan tillökning i arbetskrafter öfvertaga en icke ringa del nya göromål. Då nu Riksdagens önskan om en sammanslagning af post- och telegrafverken haft förmånen att röna understöd af generalpoststyrelsen, så synes det mig väl, att man kan vara berättigad att uttala olika meningar om lämpligheten af en sådan sammanslagning, men att detta generalpoststyrelsens tillmötesgående mot en af Riksdagen uttalad önskan skulle blifva karakteriseradt på det sätt, som skett från statsrådsbänken, då det yttrades, att postverket eller generalpoststyrelsen — jag minnes nu icke ordalagen så noga — hade gång på gång friat till telegrafverket, det var mig synnerligen oväntadt, helst den klandrande anmärkning, som deri ligger, träffar en man, som under en lång följd af år genom sina utomordentliga förtjenster beredt sig en verklig särställning i den svenska administrationens annaler. Det gamla lejonet är icke här och kan icke försvara sig sjelf, han behöfver för öfrigt icke mitt försvar, men min egen känsla bjuder mig att protestera mot ett sådant bedömande af en del af hans vackra lifsgerning.

Herr Broström: Redan år 1892, då denna fråga förelåg för Riksdagen, tillkännagaf jag, att jag var öfvertygad om billigheten af att det föreliggande förslaget genomfördes. De många uttalanden till förmån för Kongl. Maj:ts proposition, som nu äro gjorda, synas visa, att frågans lyckliga lösning har varma sympatier inom denna kammare, och de skäl, som från utskottets sida anförts för dess mening, synas mig vara så svaga, att jag vill hoppas, att kammaren bifaller Kongl. Maj:ts proposition, till hvilken jag skall be att få yrka bifall.

Herr *Aulin* förenade sig med herr Broström.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag kan icke underlåta att med anledning af herr Hedins yttrande säga, att jag icke tror, att den person, han syftade på, behöver hans försvar, fastän han icke är närvarande, allra minst mot de ord som jag fälde. Ty de ord, som jag fälde — skämtande, det medgifver jag — träffade icke någon person, utan afsågo endast det förhållande, som alltid egt rum, nemligen att postverket och dess tjänstemän, då en sammanslagning varit på tal, alltid visat sig önska en sådan, medan deremot telegrafverket och dess tjänstemän ansett en sammanslagning olämplig. Jag har ej haft någon anledning antaga, att ej dessa önskingar och uttalanden å båda sidor varit dikterade af fullkomlig öfvertygelse, och jag har ej heller sagt något sådant. Min mening har alltså ej varit att sära, och jag tror heller icke, att det behöfves något försvar för vare sig den ene eller andre, som haft med saken att göra.

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

Herr Hedin: Att den person, hvilken vi syfta på, icke behöver mitt försvar, har jag sjelf sagt, och det behöver följaktligen icke upp-repas af herr von Essen.

Herr Waldenström: Då jag af gammalt varit en bland dem, som motionerat om sammanslagning af post- och telegrafverken, så må det tillåtas mig att blanda in ett ord i denna diskussion.

Hvad beträffar herr statsrådets yttrande, att telefonväsendet i vårt land är mera utveckladt än i något annat land, så eger det sin riktighet, när man tänker på apparaternas antal i förhållande till folkmängden. Men det oaktadt är det klart, att telegraf- och telefonstyrelsen i Tyskland har ett ofantligt mycket större telefonverk att sköta, än hvad telegrafstyrelsen här har. Jag känner en stad i norra Sverige, der det lär finnas en telefonapparat på hvar tionde eller elfte invånare. Så många telefoner gifves det icke här i Stockholm i förhållande till folkmängden, men; deraf kan man väl icke draga den slutsatsen, att icke den förra telefonstationen skulle kunna skötas med likadan eller t. o. m. mycket mindre förvaltning, än telefonstationen i Stockholm. Hvad beträffar det af herr statsrådet omnämnda förhållandet mellan telegrafstationerna i Leksand och Mora, eller att kostnaderna för Leksands station proportionsvis varit större än för Mora station, men att inkomsterna för den förra deremot varit mindre än för den senare, så torde det nog icke bero derpå, att på det ena stället förekommer sammanslagning, men på det andra icke, utan på andra omständigheter, t. ex. att Leksand är en mycket mindre betydande plats än Mora.

För öfrigt skall jag be att för min enskilda del få instämma i det, som herr Hedin yttrade derom att man, då frågan om semester för posttjänstemännen slutligen skall afgöras, må taga under öfvervägande, om icke äfven postbetjente må kunna erhålla någon lindring i sina göromål. Jag har sjelf några gånger fått vara målsman för postbetjente i Gefle hos generalpoststyrelsen; jag har med anledning deraf varit nödsakad att sätta mig in i hvad dessa postbetjente hafva

Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)

att göra, och jag kan försäkra, att det verkligen är så mycket, att säkert ingen af dem, som tjenstgöra på postkontoret, har något liknande. Jag skall därför som sagdt be att få lägga vederbörande på hjertat att äfven taga postbetjentens sak under ompröfning, när denna angelägenhet slutligen skall ordnas.

Herr *Elis Nilson* instämde häruti.

Herr *Petersson* i Runtorp: Denna fråga kan nog vid första påseende synas mycket lätt och enkel, om man endast håller sig till och tänker på hvad som föreslås i den kongl. propositionen. Men tänker man på konsekvenserna, är frågan icke så obetydlig, ty detta förslag torde kunna betraktas såsom blott en liten förelöpare till hvad som komma skall. Börjar man att på detta sätt gifva semester åt den ifrågavarande tjenstemannacorpsen, så vet ingen, hvar det kommer att sluta. Det ginge väl an, om man inskränkte semestern till dessa, men exemplet smittar, och med det exempel, som gifvits af post-, telegraf- och telefonpersonalen, torde anspråk af så stor omfattning uppkomma, att det torde blifva svårt för Riksdagen att tillfredsställa dem.

Jag kan visserligen icke neka till, att det synes mig billigt, att de personer, hvilkas arbete är särskildt ansträngande, böra hafva semester, men jag kan icke vara med om att de då skola bibehålla sin lön med ty åtföljande tjenstgöringspenningar. Om de skola behålla sina tjenstgöringspenningar, när de hafva ledighet, hvarför kallas de då tjenstgöringspenningar? Skola de behålla äfven den delen af sin aflöning, så borde åtminstone namnet ändras. För min del tycker jag, att det är alldeles tillräckligt, om de få behålla en del af sin lön.

Börja vi på detta sätt, hvart skall det då taga vägen? Man har börjat med de högre tjenstemännen, och så går det allt längre ned. Snart komma nog också vaktmästarne och begära semester med bibehållande af fulla lönen, och slutligen komma väl också våra drängar och begära att få semester med full lön. Jag tror att man, innan man slår in på denna bana, bör noga se till, hvart det tar vägen, och för miu del kan jag icke finna annat, än att denna fråga ytterligare bör ligga till sig.

Hvad angår sammanslagningen, så har ju Riksdagen i skrifvelse uttalat sig derom, och jag är öfvertygad om att den bör ske. Att man icke precis kan beräkna, huru det kan gestalta sig, ligger ju i sakens natur, ty en beräkning, som blifvit gjord för ett eller annat år sedan, kan möjligtvis på grund af förändrade förhållanden icke längre hålla stånd. Men ger man nu genom ett bifall till semesterförslaget ett exempel i den rigtningen, innan sammanslagningen egt rum, så komma båda verken nog att utveckla sig oberoende af hvarandra, så att en förening framdeles blir svårare. Då nu en sådan sammanslagning med fördel kunnat ske i andra länder, bör den väl kunna ske äfven här.

Det finnes derjemte en del andra frågor, som behöfva lösas, såsom pensionsfrågan, och då kan det tåla vid, att den nu föreliggande frågan uppskjutes. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Det låter ju mycket bra, hvad herr Nils Petersson nyss yttrade, men jag hoppas dock, att ingen af kammarens ledamöter låter fånga sig af det resonnementet. Ty den semester, hvarom här är fråga, afser icke allenast att bereda hvila åt tjänstemännen, utan äfven att åstadkomma kontroll. Det måste därför vara en obligatorisk semester. Men en sådan kan ej införas, utan att tjänstemännen få behålla hela lönen under semestern. Säg till en tjänsteman, att han skall lemna sin tjänst en månad om året och derunder afstå en del af sin lön, oaktadt hans utgifter under ledigheten kanske äro större än annars. Man skall då icke kunna begära, att han skall taga emot en sådan semester. Och skulle så vara, att kammaren ville se frågan ur samma synpunkt som herr Nils Petersson, då betackar jag mig för ett bifall till en sådan semester, äfven om det i dag skulle beviljas.

Kongl. Maj:ts afsigt med förslaget är — jag upprepar det ännu en gång — icke endast att bereda dessa tjänstemän en välbehöflig hvila, utan äfven att åstadkomma en nyttig och nödig kontroll, och detta kan icke ske annat än genom en obligatorisk semester, så att tjänstemännen blifva tvungna att taga den ledighet, som bjudes dem.

Herr Themptander: Genom den motivering, som det ärade statsutskottet begagnat, har den ur statsregleringssynpunkt onekligen ganska obetydliga frågan om beredande af semester åt posttjänstemännen blifvit stäld i samband med den stora principfrågan om en sammanslagning af post- och telegrafverken. Men, mine herrar, om vi nu vilja se hvar sak för sig, så kunna vi dock icke annat än erkänna, att i det stora hela alls intet samband finnes mellan dessa båda frågor. Man kan väl nemligen icke påstå, att behofvet att bereda semester åt posttjänstemännen skulle vara i någon mån beroende af den utgång, som frågan om sammanslagningen erhåller.

Då jag nu i strid mot den ärade talaren på kalmarlänsbanken anser, att, om än denna fråga ur statsregleringssynpunkt är ganska liten, den dock verkligen eger mycket behjertansvärda sidor, så väl med hänsyn till dessa posttjänstemäns behof af en tids hvila från sina verkligen ansträngande göromål, hvilka i så många afseenden skilja sig från andra tjänstemäns åligganden, bland annat genom den på många ställen förekommande, mycket betungande natttjänstgöringen, som ock ur kontrollsynpunkt, och det ur sistnämnda synpunkt, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss framhållit, är ett stort allmänt intresse, att en sådan semester kommer till stånd, så skulle jag vilja hemställa till herrarne, huruvida det dock icke kan vara skäl att afgöra denna fråga alldeles oberoende af den stora organisationsfrågan.

Det synes mig icke vara lämpligt, att kammaren vid det blifvande beslutet i denna fråga söker att i detta beslut inlägga något uttryck af sin uppfattning af nyssnämnda stora fråga. Vi komma ju i en följande punkt till en omfattande regleringsfråga, som står i allra närmaste sammanhang med frågan om sammanslagningen af de båda verken. Vid afgörandet af den punkten är det helt naturligt, att

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjänstemän.
(Forts.)*

*Angående
beredande af
semester åt
vissa post-
tjenstemän.
(Forts.)*

kammarens uppfattning i organisationsfrågan tager sig ett uttryck, men vid den nu föreliggande punkten synes det mig, som om kammaren hade allt möjligt skäl att fatta sitt beslut utan att dervid taga minsta hänsyn till den stora organisationsfrågan. Det är denna synpunkt, som jag velat framhålla, då jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna punkten.

Häruti instämde herrar *Hammarlund, Wellander, Swartling, Zotterman, Eklundh* från Lund och *Svensson* från Karlskrona.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den som, med afslag å statsutskottets hemställan i 1:sta punkten mom. a) i utlåtandet n:o 8, bifaller Kongl. Maj:ts förslag angående beredande af semester utan minskning i inkomster å tjensten för posttjenstemännen vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen utföll med 90 ja mot 88 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Mom. b).

Kongl. Maj:t hade föreslagit att åt aktuarien Hans Fredrik Wennerbom måtte beviljas en årlig pension å 1,600 kronor, att af postmedlen utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked ur postverkets tjänst blefve Wennerbom beviljad. Utskottet hemställde, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att åt Wennerbom beviljades en årlig pension å 1,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked ur postverkets tjänst blefve honom beviljad.

I fråga härom anförde:

Herr von Krusenstjerna: Aktuarien Wennerbom uppbär för närvarande under tjänstledighet på grund af sjukdom 2,800 kronor af

postmedel. Till hans vikarie utgå 1,200 kronor, utgörande Wennerboms tjänstgöringspenningar, och derutöfver af postmedel lika stort belopp 1,200 kronor. Således äro postverkets utgifter för aktuarietjänsten för närvarande 2,800 kronor plus 2,400 kronor eller tillsammans 5,200 kronor. Nu har Kongl. Maj:t för Wennerbom begärt pension till belopp af 1,600 kronor, för att han jemte den pension å 1,200 kronor, hvartill han är berättigad från civilstatens pensionsinrättning, må erhålla samma belopp i pension eller 2,800 kronor, som han nu har rätt att uppbära. Om nu detta afslås, d. v. s. om Kongl. Maj:ts förslag icke bifalles, utan pensionen bestämes till det lägre belopp, som utskottet föreslagit, hvad blir följden? Jo, som jag antager, står Wennerbom kvar till dess han uppnått 65 års ålder — han är nemligen icke skyldig att taga afsked, och tjänstledighet kan ej vägras honom, så länge han kan förete fullständigt sjukbetyg — och postverket får för tjänstens uppehållande utbetala 5,200 kronor. Bifalles deremot Kongl. Maj:ts förslag, så tager han afsked. Då blifva postverkets utgifter: 1,600 kronor för Wennerboms pensionering och 3,000 kronor i lön åt hans efterträdare, eller tillsammans åtminstone under de första 5 åren 4,600 kronor, således 600 kronor mindre än nu. Härtill kommer det pensionsbelopp, som utgår från civilstatens pensionsinrättning eller 1,200 kronor.

Det är ju således för postverket en ren fördel, om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, hvartill kommer att tjänsten blir skött af en ordinarie innehafvare.

Det är af dessa skäl som jag tillåter mig att yrka, att kammaren ville, med afslag å utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Friesen: Herr talman, mine herrar! Med afseende å den pensionsfråga, som föreligger, ber jag att få upplysa, att mannen i fråga är endast 59 år gammal och har endast 31 tjänsteår. Det är således klart, att han hvarken i ena eller andra hänseendet hunnit så långt, som i allmänhet är bestämdt för att civila tjänstemän skola vara berättigade till pension. Det oaktadt skulle han, enligt utskottets förslag, erhålla såsom direkt statsanslag 1,000 kronor och från civilstatens pensionsinrättning 1,200 kronor, eller tillsammans 2,200 kronor årligen — ungefär samma belopp, som en kapten erhåller i pension; och det förefaller mig, som om det kunde vara tillräckligt.

Nu är det visserligen sant, att det för postverket skulle blifva en besparing på 600 kronor, äfven om Kongl. Maj:ts proposition bifölles; men för det allmänna deremot skulle det då blifva i det hela en ökad utgift af 600 kronor. Ty, såsom den föregående ärade talaren nämnde, är nu postverkets utgift för platsens upprätthållande 5,200 kronor; bifalles deremot Kongl. Maj:ts förslag, blir utgiften från postverket 4,600 kronor, men dessutom komme 1,200 kronor att utgå från civilstatens pensionsinrättning, d. v. s. hela utgiften blefve 5,800 kronor. Således skulle, om Kongl. Maj:ts förslag går igenom, utgiften för det allmänna blifva 600 kronor större än förut. Att bevilja den föreslagna pensionen under sådana vilkor har icke syntts utskottet möjligt, utan utskottet har stannat vid siffran 1,000 kronor, hvarvid

utgifterna af allmänna medel blifva enahanda, antingen den ifråga-
varande personen står qvar eller afgår. Att han nödvändigt skall stå
qvar, såsom den föregående ärade talaren antog, det vet jag icke.
Han kan visserligen icke tvingas att taga afsked; men huruvida det
är alldeles nödvändigt att bevilja honom tjänstledighet, torde vara
tvifvelaktigt — jag vet åtminstone, att man på andra håll icke anser
det oundgängligen nödvändigt att bevilja tjänstledighet åt sjuka per-
soner, som äro berättigade till pension.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c).

Bifölls.

Under *mom. d)* hemställde utskottet: att Riksdagen, vid bifall till
hvad utskottet i *mom. a), b)* och *c)* hemställt och med beräkning af
postverkets stater för år 1895 till följande belopp, nemligen:

afföningsstaten	kronor 3,033,600: —
öfvergångsstaten	” 2,400: —
indragningsstaten	” 593: —
pensionsstaten	” 89,325: —
omkostnadsstaten	” 4,733,500. —
oförutsedda utgifter	” 40,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	” 45,182. —

tillsammans kronor 7,944,600: —,

mätte bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 7,944,600
kronor, att utgå direkt af postmedlen.

I en vid utlåtandet fogad, af herrar *C. E. Casparsson, H. P. P. Tamm, O. M. Björnstjerna* och *R. G. von Hedenberg* afgifven re-
servation rörande *mom. a)* och *d)* af förevarande punkt, i hvilken
reservation beträffande *mom. a)* yrkats, att utskottet skulle hemställa
om bifall till Kongl. Maj:ts i den delen gjorda framställning, hade
vidare under *mom. d)* hemställts:

“att Riksdagen, med bifall till hvad utskottet i *mom. a), b)* och
c) hemställt och med beräkning af postverkets stater för år 1895 till
följande belopp, nemligen:

afföningsstaten	kronor 3,065,600: —
öfvergångsstaten	” 2,400: —
indragningsstaten	” 593: —
pensionsstaten	” 89,325: —
omkostnadsstaten	” 4,737,000: —
oförutsedda utgifter	” 40,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	” 45,182: —

tillsammans kronor 7,980,100: —,

må bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 7,980,100
kronor, att utgå direkt af postmedlen.“

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr von Krusenstjerna: Efter det beslut kammaren fattat vid punkten a) hemställer jag, att kammaren vid punkten d) måtte fatta beslut i öfverensstämmelse med den reservation, som finnes intagen i utskottets betänkande å sid. 99.

Herr von Friesen: Jag har icke någon erinran att göra vid den siste ärade talarens framställning, men jag skulle vilja fästa kammarens uppmärksamhet på en annan fråga, som beröres af den nu föredragna punkten. Generalpoststyrelsen har nemligen framkommit med ett anslagskraf för de s. k. postelevkurserna. Då jag först fick se detta förslag, tilltalade det mig icke synnerligen. Att upprätta ett nytt slag af skolor syntes mig icke särdeles lämpligt; jag ansåg, att man kunde fordra, att den, som intages i postverket, skulle redan vid inträdet vara fullt kompetent att sköta tjänstgöringen i verket. Men vid frågans behandling fästes min uppmärksamhet på att man genom anordnandet af dylika kurser kunde undvika att ställa de allmänna kunskapsfordringarna för inträde i postverket så högt, som eljest vore nödvändigt. Det skulle då icke blifva erforderligt att de, som aspirerade på anställning i posten, sysselsatte sig med skolstudier så länge, som om dessa kurser icke funnes. Detta skäl var för mig synnerligen talande. Nu har jag deremot sett i tidningarna, att generalpoststyrelsen hädanefter kommer att för inträde i postverkets tjänst fordra aflagd studentexamen. Detta är en bestämmelse, som förefaller mig vara ganska betänklig. Det är kammaren utan tvifvel bekant, att de allmänna läroverken äro, jag kan väl säga, öfverbefolkade. Det kan dock icke vara nyttigt, att så många unga män få sysselsätta sig med abstrakta studier under en så lång tid af sitt lif som till 19 å 20 års ålder. Flere böra icke göra det än som oundgängligen behöfves. Nu blir emellertid fallet, att om för inträde i ena eller andra verket fordras studentexamen, kommer att till de allmänna läroverken tillströmma icke blott ett så stort antal nya elever, som motsvarar verkets behof, utan ett vida större antal. Om t. ex. postverket behöfver 30 nya elever årligen, därför att 30 nya platser erbjudas, så komma säkerligen på grund af inträdesfordringarna för postverket icke endast 30 nya elever in i allmänna läroverken, utan fyra eller fem gånger så många, och alla dessa sträfva att aflägga studentexamen. Men hvart skola då alla de öfriga taga vägen, då endast 30 kunna komma in i postverket? Alla hafva dock för att komma in i postverket aflagt studentexamen. Man säger, att de få vända sig åt andra håll. Ja, detta är nog riktigt; men de hade utan tvifvel haft bättre utsigter på andra håll, om de tidigare kommit ut i det praktiska lifvet, än då de komma dit först efter studentexamens afläggande. Ifrågavarande bestämmelse af generalpoststyrelsen bidrager sålunda till att många ungdomlingar få sitt utträde i det praktiska lifvet försenadt. Detta synes mig olämpligt, och jag beklagar därför, att poststyrelsen utfärdat en sådan bestämmelse.

Af hvad jag nu sagt kan möjligen synas, som jag borde yrka

afslag på det äskade anslaget till elevkurser, men jag gör det likväl icke, emedan jag icke vill tro, att den ifrågavarande bestämmelsen är så fast och orygglig, att den icke kan ändras.

Häruti instämde herrar *Mankell, Aulin, Erickson* i Bjersby, *Hazén, Bokström, Pehrson* i Törneryd, *Svensson* från Karlskrona, *Petri, Jons-son* i Hof och *Waldenström*.

Herr von Krusenstjerna: Med anledning af herr von Friesens yttrande tillåter jag mig till en början fästa uppmärksamheten derpå, att den omständigheten, att kurser för postelever äro inrättade, icke i och för sig kan medföra, att studentexamen kan anses obehöflig för dem, som söka inträde i postverket. Ty hvad är det dessa elevkurser omfatta? Jo, det är företrädesvis ämnen, hvilka eleverna måste inlära, vare sig de tagit studentexamen eller icke, enär de icke vid läroverken fått dessa kunskaper. Det är först och främst kännedom i postförfattningarna, såväl de svenska som internationella, och i redovisningsm. fl. reglementen. Dessa saker kan en inträdessökande naturligtvis icke känna till derför, att han tagit studentexamen. Numera fordras derjemte af posttjenstemännen temligen stora kunskaper i lefvande språk, och detta i vissa branscher i högre grad, än som fordras för erhållande af ett vanligt betyg i studentexamen. Så fordras särskildt god kunskap i tyska språket och färdighet att läsa tysk skrift, hvilket numera är alldeles nödvändigt, sedan Tyskland slutat att begagna vanliga skrifttypen, utan vid alla meddelanden derifrån, som för öfrigt äro ganska många, begagnar tysk skrift. Vidare fordras ganska omfattande kunskaper i franska språket, sedan detta språk af verdenspostföreningen antagits såsom det internationella språket. Jag kan försäkra herrarne, att det visat sig, att äfven de postelever, som aflagt studentexamen, icke innehåft för posttjensten tillräckliga kunskaper i dessa språk. Likaså hafva deras insigter i postal geografi visat sig alldeles otillräckliga. Det är hufvudsakligen i dessa ämnen, som elevkursen skall bibringa dem nödiga insigter.

Herr von Friesen beklagade vidare, att generalpoststyrelsen utfärdat detta cirkulär angående vilkoren för antagning till postelev. Jag vill först nämna, att studentexamen icke gjorts till ett absolut vilkor för posteleverna, utan i cirkuläret säges, att i regel komma att antagas företrädesvis personer, som aflagt denna examen. Hvarför har emellertid cirkuläret utfärdats? Jo, derför att det visat sig, att då postverket i höstas skulle antaga omkring 70 elever, anmälde sig ungefär 300 sökande, af hvilka flertalet aflagt studentexamen, och då man icke kunde bestrida, att icke de senare vore mera kompetente än de öfrige, ansåg man riktigast att fästa uppmärksamheten derpå, att vid valet bland så många måste man gifva företräde åt dem, som innehade högre kunskapsbetyg. Man ansåg också, att man iakttog tillbörlig uppmärksamhet emot aspiranter för inträde i postverket, om man i god tid erinrade dem härom.

Som min uppmärksamhet blifvit fäst på en oegentlighet i mitt förra yrkande, ber jag att få ändra det derhän, att orden "med bifall

till hvad utskottet i mom. a), b) och c) hemställt och " måtte utgå, så att det i stället komme att heta: att Riksdagen, med beräkning af postverkets stater för år 1895 till följande belopp, nemligen: o. s. v. i öfverensstämmelse med herr Casparssons m. fl. reservation å sid. 99 af betänkandet; och får jag anhålla om proposition i enlighet härmed.

Herr von Friesen: För min del känner jag mig icke riktigt öfvertygad af den näst föregående talarens yttrande. Han nämnde, att studentexamen icke är tillräcklig för posteleverna med afseende på språkkunskap och icke heller beträffande postal geografi. Detta synes dock icke mig utgöra ett skäl, hvarför studentexamen skulle fordras för postelev, utan snarare för motsatsen. De kunskapsfordringar, som böra ställas på en posttjensteman, äro ju icke öfverensstämmande med fordringarna för studentexamen. Det är efter helt andra grunder fordringarna böra uppställas för inträde i postverket, och det synes mig derför lämpligt, att särskilda kurser för ändamålet anordnas.

Samme talare nämnde såsom sitt hufvudskäl, att så många ansökningar till elevplats inkommit. Detta är dock en sak för sig, och jag antager, att poststyrelsen, utan att taga sin tillflykt till det nu anlidade mera mekaniska sättet att bedöma sökandenas egenskaper för tjensten i fråga, mycket väl skulle kunna utgallra dem, som vore för posttjensten lämpligast.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren förenämnda reservation i mom. d) med uteslutande af orden "med bifall till hvad utskottet i mom. a), b) och c) hemställt och".

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen, *dels* med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1894 föreslagna staterna för telegrafverket och de vilkor för de nya aflöningsarnas åtnjutande, hvilka i sammanhang dermed tillstyrkts, *dels* och med förklarande, att af telegrafverkets medel skulle tills vidare utgå till telegrafverkets pensionsinrättning ett årligt bidrag, motsvarande en och en half procent af den för året beräknade inkomst af telefon-, abonnements- och samtalsafgifter, och till telegrafverkets enke- och pupillkassa jemväl ett årligt bidrag till belopp, utöfver det i sådant hänseende nu utgående, af 1,000 kronor, måtte, under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i verkets utgiftsstaten göra de jemkningar, som kunde finnas af behofvet påkallade, såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafverkets medel, till telegrafverket för år 1895 anvisa enahanda belopp, 2,870,000 kronor, hvartill inkomsterna af telegramportoafgifter samt af telefonabonnements- och särskilda samtalsafgifter för året beräknats, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kunde

*Angående
anslag till
telegrafverket.*

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

å dessa inkomster uppstå, finge af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring.

I sammanhang med denna Kongl. Maj:ts framställning, hade utskottet till behandling förehafat en af herr *J. H. G. Fredholm*, med hvilken herr *A. Hedin* m. fl. instämt, inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 70, deruti hemstälts, att Riksdagen måtte besluta: att, om lägsta lönegraden för ordinarie telegrafist icke ansåges kunna bibehållas vid sitt nuvarande belopp (900 kronor), denna lön dock icke måtte sättas lägre än den, som Kongl. Maj:t funnit lämplig föreslå för de på telegrafverkets stat lägst aflönade vaktmästare, eller 800 kronor; att åt de på extra stat upptagna telefonisterna måtte beredas ålderstilllägg, att årligen utgå med 15 procent af lönen efter fem års tjänstgöring och sedermera med ytterligare samma belopp efter hvarje full tjänstgöringsperiod af fem år; samt tillika att telefonist, som i följd af genom tjänstgöring försvagad helsa nödgades från tjensten afgå, måtte i gratifikation beviljas 10 procent af hela den under tjänstetiden intjenade lönen.

Utskottet hemställde:

att, med afslag å herr *Fredholms* förenämnda motion, Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen *dels* med godkännande af vid utskottets utlåtande bifogade utgiftsstater för telegrafverket, att tillämpas år 1895, samt af de vilkor för de nya aflönningarnas åtnjutande, som enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1894 tillstyrkts, *dels ock* med förklarande, att af telegrafverkets medel finge tills vidare utgå till telegrafverkets pensionsinrättning ett årligt bidrag af 20,000 kronor, och till telegrafverkets enke- och pupillkassa jemväl ett årligt bidrag till belopp, utöfver det i sådant hänseende nu utgående, af 1,000 kronor, måtte, under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i verkets utgiftsstater göra de jemkningar, som kunde finnas af behofvet påkallade, såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafverkets medel, till telegrafverket för år 1895 anvisa enahanda belopp, 2,870,000 kronor, hvartill inkomsterna af telegramportoafgifter samt af telefonabonnements- och särskilda samtalsafgifter för året beräknats, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kan å dessa inkomster uppstå, finge af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot af herrar *A. Persson* i Mörrarp, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *S. G. von Friesen*, *P. Holm*, *O. Jonsson* i Hof, *Lasse Jönsson*, *C. Persson* i Stallerhult, *N. Petersson* i Runtorp, *A. P. Danielson*, *N. Nilsson* i Skärhus, *L. Norrby* och *Ollas A. Ericsson* hemstälts:

a) att Kongl. Maj:ts förevarande framställning i hvad den afser telefonväsendets inordnande i telegrafverket och dermed sammanhängande förändringar i telegrafverkets stater icke måtte af Riksdagen bifallas;

b) att herr *Fredholms* motion icke måtte till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda;

c) att, vid bifall till hvad utskottet i mom. a) och b) hemställt, Riksdagen i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning må,

med beräkning af telegrafverkets utgiftsstaten för år 1895 till följande belopp, nemligen:

aflöningsstaten.....	Kr.	951,900:—
öfvergångsaflöningsstaten	„	4,600:—
pensions- och understödsstaten	„	112,320:—
underhållsstaten	„	284,800:—
		tillsammans Kr. 1,353,620:—

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

samt under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i dessa stater göra de jemkningar, som kunna finnas af behovet påkallade, såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafmedlen, till telegrafverket för år 1895 anvisa enahanda belopp, 1,370,000 kronor, hvartill telegrafinkomsterna för året blifvit af Kongl. Maj:t beräknade, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kan å telegrafinkomsterna uppstå, må af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets och telefonväsendets tidsenliga utveckling och förbättring.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Här torde onekligen rätta platsen vara att något närmare gå den fråga in på lifvet, som utgör sjelfva kärnpunkten i hufvudtiteln för denna gång, nemligen frågan om sammanslagning af post- och telegrafverken; ty med denna fråga står utan allt tvifvel frågan om fastställande af en ny och vidsträcktare stat för telegrafverket i ett mycket nära sammanhang. Således skall ett bifall till hvad utskottet föreslagit enligt min uppfattning på samma gång vara afgörande för huruvida denna gamla sammanslagningsfråga någonsin skall kunna återkomma till Riksdagen och vinna den lösning, som Riksdagen under 26 à 27 år har efterlängt och sökt åstadkomma.

Utskottet har ganska fullständigt yttrat sina åsikter och tankar beträffande de skäl, som statsrådet och chefen för finansdepartementet anført till stöd för sin åsigt, att denna sammanslagning icke bör komma till stånd. Jag antager därför, att mycket icke kan återstå att tillägga i detta fall. Men herr statsrådet yttrade ett och annat förut i denna fråga, som kan tåla att något närmare skärskådas. Han refererade då efter dessa embetsverks uttalande den omständigheten, att, i stället för att Riksdagen har trott sig genom en sammanslagning göra besparingar, resultatet i stället blefve motsatsen, och att kostnaderna skulle blifva större, om verken vore förenade och opererade tillsammans, än hvar för sig. — Ja, i det fallet tror jag knappast man behöfver begagna andra medel och undersökningar än det vanliga sunda förnuftet för att finna, att den slutsatsen, att det till och med skulle blifva dyrare genom en sammanslagning, icke kan hålla streck. Ty genom en sammanslagning måste det väl ändå stå fast, att åtskilliga befattningar, som nu skötas af två, kunna skötas af en, att en mängd skrivelser och expeditioner, som nu måste utföras af två personer, i det fallet komme att expedieras af en, och att i flera fall,

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

der man nu opererar på skilda lokaler, samma utrymme i en lokal kan vara tillräckligt för båda verken. Blott dessa saker synas mig vara tillräckliga för att vederlägga den märkvärdiga slutsatsen, att det t. o. m. skulle komma att ställa sig dyrare att sammanslå båda verken, än om man låter dem vara qvar hvar för sig.

Om den frågan tror jag icke att vi så särdeles mycket behöfva att tala. Men så har man framhållit, att för allmänheten skulle det ovilkorligen blifva sämre, derest verken skulle sammanslås, emedan expeditioner och sådant der skulle komma att lida. Jag tror, att i det fallet beror det här som alltid ytterst på punktligheten, påpassligheten och dugligheten hos de stationsföreståndare, som hafva att handlägga dessa saker, och icke särdeles eller kanske icke ens i någon mån på huruvida i en lokal finnes en person, som sköter om posten, och en annan, som sköter om telegrafn, eller huruvida i en lokal, der göromålen äro mycket obetydliga, samma person fullgör båda dessa befattningar. Reservanterna inom den komité, som utredt denna fråga, hafva också med all magt sökt att göra den meningen gällande, att på de ställen, der sammanslagning egt rum, har en eller annan olägenhet blifvit följden af denna sammanslagning. De hafva således sökt göra gällande, att telegrambefordringar, expeditioner af begärda telefonsamtal och sådant der skulle vara mycket sämre tillgodosedt, särskildt vid ett par stationer, som äro omnämnda i reservationen. Utskottet har här tillåtit sig att säga att de svar, som dessa stationsföreståndare lemnat på de gjorda anmärkningarna, öfver hufvud taget synts vederlägga de anmärkningar, som utaf reservanterna upptagits gent emot tjänstgöringen; och det är åtminstone beträffande den ena af dessa stationer icke så, att det endast är stationsföreståndaren sjelf, som gjort denna vederläggning, utan allmänheten har också instämt med honom derom, att ingen anmärkning mot sättet för expeditionernas skötande finnes derstädes; och det bör åtminstone vara tillräckligt talande för att anmärkningarna i det fallet varit betydelselösa eller obefogade. Ty man kan ju tänka sig, att en stationsföreståndare sjelf söker att rentvå sig från framställda anmärkningar, äfven om han kanske icke skulle hafva goda skäl därför. Men när den korresponderande allmänheten tager hans parti och säger, att allt varit väl bestäldt och väl skött, tror jag att man bör kunna fullständigt lita på, att den personen hade rätt i sin uppfattning.

Ja, denna sammanslagningsfråga, mine herrar, står väl nu på den ståndpunkt, som herr statsrådet behagade karakterisera denna gamla skiljaktighet i åsigt emellan generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen, att, som han behagade uttrycka sig, generalpoststyrelsen gång på gång friat men fått nej. Här gäller det, enligt min uppfattning, huruvida Riksdagen, som gång på gång uttalat sig för önskvärdheten af en sammanslagning, nu skall få ett nej som svar på sin önskan; och derom gäller i det hela taget öfverläggningen om denna stat.

Nu tager jag för gifvet, att herr statsrådet och den talare, som nyss begärde ordet, skola mot detta komma att säga, att fastställandet af den nya lönestaten för telegrafverket icke kan hindra en sammanslagning för framtiden, derest den i och för sig sjelf är berättigad.

Jag skall därför nu på förhand be att något få skärskåda den uppfattningen, att det icke betyder någonting för sammanslagningen, om man fastställer staten eller icke. Om jag då till de herrar, som hysa en sådan åsigt, ställer den frågan, huruvida icke, derest hvarken postverket eller telegrafverket för närvarande hade någon tjänst satt på ordinarie stat, denna sammanslagningsfråga i sådant fall skulle vara oändligt mycket lättare, än den är, just därför att vi hafva en stor personal satt på ordinarie stat med bestämd lön och bestämd tjänstgöringsskyldighet — kunna icke de herrarne svara mig på den frågan, så tror jag på samma gång att det skall blifva mycket svårt att vederlägga det påståendet, att ju mera man vidgar området för fastställda stater för ett eller båda af dessa verk, ju svårare skall det blifva att, när en gång sammanslagningsfrågan kommer före, kunna genomföra denna sammanslagning, och detta dels af ekonomiska skäl och dels af andra personliga skäl eller af hänsyn för sjelfva tjänstemännen. Jag vill i det fallet göra herrarne uppmärksamma derpå, att genom ett bifall till den föreslagna staten för telegrafverket skulle, om jag ser bort från styrelsen och distriktsförvaltningarna, som i det fallet icke spela den roll för en blifvande sammanslagning som löne-regleringen vid stationerna — så skulle, säger jag, utom ökningen i antalet ordinarie platser vid styrelsen och distriktsförvaltningarna, 25 kommissarier flyttas upp till högre lönegrad, än de för närvarande hafva, hvaremot i de nu lägst affönade kommissariernas antal en minskning skulle ega rum med ö. Är det icke alldeles tydligt, att om en löne-reglering tenderar åt det hållet, att man ökar de högst affönades antal och slår fast dessa löner på ordinarie stat, svårigheten skall blifva ofantligt mycket större — just till följd deraf, att man slagit fast högre lönebelopp för ett flertal tjänstemän — att, när verken en gång skola komma att sammanslås, då bestämma lämpliga lönebelopp för dem. Det är ju alldeles naturligt, att ju mera man kan hålla dessa tjänster på sväfvande fot, afföna dem med arfvoden, ju mindre man fastslår lönebeloppen, desto mindre svårigheter måste det alltid blifva, när en gång sammanslagningsfrågan, som jag hoppas, trots den vind som blåser i dag, skall på allvar återkomma och en gång finna sin lösning. Det är således, synes det mig, en alldeles naturlig sak, att det icke går an att polemisera på den basen, att trots ett fastställande af den nya staten för telegrafverket skulle det vara lika lätt eller lika svårt att framdeles återkomma till en sammanslagning. Man måste bestämma sig för antingen den ena eller andra riktningen; och den, som går in på fastställandet af telegrafverkets stat, måste på samma gång vara beredd att lemna sammanslagningsfrågan åt sitt öde.

De herrar åter igen, som hålla fast vid att sammanslagningen är nyttig och berättigad både för staten och det allmänna, måste på samma sätt stå kvar vid sin uppfattning, att här duger det icke att bifalla den vidsträckta stat, som i utskottets förslag föreligger. Jag tror således, att den saken bör vara temligen klar och lätt insedd af hvarje ledamot i kammaren, att vi här stå vid skiljovägen. Det gäller, huruvida Riksdagen skall låta sig besegras af embetsmannamotstånd,

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

eller huruvida den skall göra sig respekterad genom att fortfarande stå kvar på den ståndpunkt, den med goda skäl intagit; och den som icke vill böja sig för ett sådant oberättigadt motstånd — för den bör saken vara klar att icke bifalla utskottets förslag. Jag slutar således med att anhålla om afslag å utskottets utlåtande och bifall till den af Anders Persson m. fl. ledamöter af denna kammare i statsutskottet framställda reservation.

Häruti instämde herrar *Pehrson* i Törneryd, *Truedsson*, *Bromée*, *Norberg*, *Nydahl*, *Nordin* i Hamnerdal, *Jansson* i Saxhyttan, *Wallbom*, *Odqvist*, *Gyllensvärd*, *Månsson* och *Sjö*.

Ordet lemnades härefter till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Jag tänker att kammaren skall icke ogilla, om jag säger, att jag har en vida högre tanke om svenska Riksdagen, än hvad den föregående talaren i sitt yttraende här har tillkännagifvit. Han har sagt, så vida jag fattade honom rätt, att Riksdagen vill hafva sin mening respekterad, och att dess 26-åriga längtan skall fram, *coûte qu'il coûte*; det hjälper icke, om det icke visar sig vara rätt eller fördelaktigt, Riksdagen *skall* hafva sin vilja fram. Jag tror gent emot detta deremot, att det varit Riksdagens önskan, sedan den begärt en utredning, att Kongl. Maj:t skall laglikmätigt de konstitutionella formerna undersöka och pröfva frågans natur och sedan fatta beslut samt låta beslutet komma till Riksdagens kunskap. Gillar då icke Riksdagen den utredning, som gjorts, utan önskar Riksdagen på grund af sakliga skäl att frågan kommer under förnyad ompröfning i framtiden, så är det en annan sak. Men jag kan aldrig tro, att Riksdagen skall hafva en sådan känsla af rätt-hafveri, att den önskar framgång af sin skrifvelse, om den än upprepat den aldrig så många gånger under förra tider, trots det nya förhållanden inträdt, som förändrat frågans läge i betydlig grad. Så uppfattar jag svenska Riksdagens åsichter, och jag kan icke tänka, att någon annan skall göra det annorlunda.

Nu hafva reservanterna, hvilkas förslag den siste ärade talaren försvarade, velat lägga mig till last, att jag sagt, "att så länge frågan om post- och telegrafverkens förening ännu vore sväfvande, kunde ett definitivt inordnande af statstelefonen under telegrafverket icke ega rum." Det är sant, att jag yttrat detta, och jag beklagar, att uttrycket fallit så pass starkt, som det gjort, men till förklaring af hvad jag menar med uttrycket "sväfvande" skall jag be att få nämna några ord.

Uti statsrådsprotokollet af den 12 januari 1892 yttrar chefen för finansdepartementet såsom skäl, hvarför stat för telefonväsendet då icke borde för Riksdagen framläggas: "Härtill komme, att innan den för utredande af frågan om post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse af Kongl. Maj:t tillsatta komité inkommit med de förslag, hvartill det komitéen lemnade uppdrag kunde komma att

föranleda, och dessa förslag blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade, frågan om telefonverkets framtida ställning ännu vore sväfvande.“

Der är förklaringen. Jag anser, att man med goda skäl kan säga, att en fråga är i hög grad sväfvande, när den ligger under utredning och afvaktar Kongl. Maj:ts pröfning, och derför kunde man icke, midt under det att denna fråga var under behandling, komma fram med en begäran om ordinarie stat för telegrafverket. Men sedan Kongl. Maj:t pröfvat denna fråga om sammanslagning af de båda embetsverken, så är tiden inne, synes det mig, att göra en framställning till Riksdagen om fastställande af ordinarie stat för telegrafverket. Långt ifrån att detta behöfver utgöra något hinder för en blifvande sammanslagning, såsom den siste talaren har sagt, anser jag tvärtom, att omständigheter finnas, som tala för motsatsen. Genom ett bifall till det föreliggande förslaget finge man nemligen en ordnad ingenjörstat, hvilket, enligt hvad utskottet sjelft erkänner, hade till följd, att lokaltjenstemännen icke blefve i behof af så mycken teknisk bildning, som eljest skulle vara fallet. Denna omständighet, att ingenjörstaten blefve stäld alldeles för sig, synes mig i hög grad underlätta en eventuel sammanslagning. Det vare långt ifrån mig att vilja begagna mig af ett så ytterligt rätthafveri, att jag skulle vilja säga, att den ifrågasatta sammanslagningen aldrig kan komma till stånd. Jag upprepar hvad jag nyss sade: låt frågan vara öppen och sväfvande, till dess telefonverksamheten blifvit än mer utvecklad, då kan man måhända finna utvägar att genomföra denna sammanslagning, på hvars möjlighet jag för min del icke tror; men låt den vara olöst, tills den tiden kommer. Jag vill icke opponera mig mot det uttryck i afseende härå, som skulle komma att inflyta i Riksdagens motivering — det må vara Riksdagens sak, jag har min mening för mig — men hvad jag bestämdt vill påstå är, att det icke vållar något hinder för sammanslagningen att bifalla Kongl. Maj:ts proposition och antaga en ordinarie stat för telegrafverket, mot hvilken, enligt hvad utskottet sjelft erkänner, ingen anmärkning kan göras i fråga om de der ingående beloppens storlek. Den nuvarande staten för telegraf- och telefonväsendet uppgår till 1,311,900 kronor, och förslaget till samma stat för år 1895 slutar med en summa af 1,335,700 kronor, hvilket utvisar en ökning med 23,800 kronor. Men här måste man äfven taga i beräkning den summa af 25,000 kronor, som är afsedd till vikariatsarfvoden under ordinarie tjenstemäns semester. Detta är en ny sak, som kunde ifrågasättas äfven innan ordinarie stat blifvit fastställd och som således här bör tagas med i räkningen. Om jag nu från dessa 25,000 kronor drager den förut erhållna siffran, 23,800 kronor, får jag till resultat en besparing, uppgående till 1,200 kronor, och häraf framgår tydligen, att den nya staten icke öfverstiger den nu befintliga.

Den senaste talaren har äfven velat framhålla, att det skulle vara svårt att reglera tjenstgöringsskyldigheten för tjenstemännen. Men i förslaget stadgas: "att tjensteman vid telegrafverkets linier, verkstad eller stationer skall vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring af telegrafverkets organisation eller eljest i allmänhet kan

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
elegrafverket.
(Forts.)

varda stadgad eller ock i följd af förening af post- och telegraftjenst kan varda honom ålagd.“ Det har Kongl. Maj:t föreslagit, och jag ser icke något hinder för att bifalla detta förslag.

Samme talare yttrade, att det kunde vara en möjlighet, att man i en framtid ville nedsätta tjänstemännens löner. Derom vill jag icke yttra mig; det torde i hvarje fall blifva svårt att komma till rätta dermed, då en gång lönerna till sin storlek äro gifna.

Vidare yttrades från samma håll, att det vore rent af omöjligt, att icke en sammanslagning utaf styrelserna och de lokala förvaltningarna skulle medföra besparingar. Jag omnämnde nyss — och det är för öfrigt allmänt bekant — att komitén uppgifvit, att en besparing å 95,000 kronor skulle uppstå. Talaren kan väl icke tro, att man skulle kunna gå under det belopp, som komitén beräknat, och göra än ytterligare besparingar. Jag tillät mig säga, att det förefaller mig, som om Riksdagen knappast skulle vilja eller böra våga försöket med en sammanslagning blott på förhoppningen om en besparing å 95,000 kronor, då man har sig bekant, att det nu går bra, och icke vet, hvilket resultatet af en dylik åtgärd skulle blifva. Jag anser besparingen vara för liten för att man skulle vedervåga ett dylikt försök. Då härtill kommer en summa af — jag vill icke upprepa alla siffror, men den är i alla fall ganska betydande — hvilken enligt hvad som uppgafs af vederbörande embetsverk, som hade att yttra sig i frågan, enligt deras mening borde tilläggas, för att man skulle kunna få till stånd en förvaltning, som verkligen vore effektiv och god, så blir besparingen ingen, utan den nya organisationen blir 27,000 kronor dyrare än den gamla. Det var detta, som väckte den senaste talarens uppmärksamhet såsom varande litet komiskt, men det förhåller sig verkligen så, att embetsverken kommit till detta resultat — jag kan icke hjälpa det.

Det går an att säga, att tjänsterna kunna skötas af en person, men det kan en hvar tänka sig, huru det skulle gå, om tjänstemannen nödgades gång på gång springa från postbordet till telefonen. Det vore alldeles omöjligt. Under tiden finge abonnenten stå och vänta och blefve så ond, att han vore färdig att kasta apparaten i väggen och aldrig mer ville ha någon telefon; men det var icke meningen, när man beslöt utvidga telefonväsendet. Man måste betjena allmänheten ögonblickligen — eljest går det icke — och det sker också.

Skilda lokaler skulle icke behövas, utan man kunde använda samma lokal. Derpå har jag svarat förut.

Jag skall icke vidare ingå i detaljer för att icke trötta kammaren, men jag vill dock anhålla att få erinra Andra Kammaren om en sak, som jag måste uttala vid detta tillfälle.

1889, då jag tillät mig tillstyrka Kongl. Maj:t att begära ett anslag å 750,000 kronor för anläggande af telefonledningar (långlinier,) stälde sig frågan motsatt mot hvad fallet är i dag. Första Kammarens statsutskottsledamöter voro alla mot saken, under det att de 12 ledamöterna i statsutskottet från Andra Kammaren tillstyrkte densamma. Andra Kammaren biföll framställningen, och vid gemensam votering blef detta Riksdagens beslut. Detta för hela telefonväsendet afgörande beslut var beroende af Andra Kammarens åtgärd, och svenska

folket har i första rummet Andra Kammaren att tacka för den oerhörda fördel, som bereds vårt land genom telefonväsendet. Hvarje särskild apparat är ju en obetydlighet, men de tusenden, som äro spridda öfver hela landet och bereda tillfälle till hastig samverkan mellan hela landets invånare, äro af större betydelse än man inser, då man är van vid att dagligen och stundligen använda telefonen. Efter min tanke var det ett stort beslut, som den dagen fattades, och hade icke Andra Kammaren fattat ett sådant beslut, så är jag viss, att under min ledning hade icke denna sak tagit någon utveckling.

Kammaren torde påminna sig, att förhållandet var sådant, att allmänna bolaget hade den förherrsande ställningen, och det gälde att göra ett kraftigt slag för att kunna framträda som konkurrent. Nyttan derutaf har sedan visat sig derigenom, att icke ett monopoliseradt bolag kunnat ensamt slå under sig denna stora industriella verksamhet, hvarigenom åter det blifvit möjligt att hålla prisen för telefonsamtal inom skäliga gränser, hvilket i annat fall icke kunnat ske, och att låta hela landet komma i åtnjutande af de fördelar, som beredas genom dessa långlinier, hvilket i annat fall icke heller hade skett. Ty icke kan man väl föreställa sig, att enskilda bolag skulle vilja anlägga långlinier, som icke vore rentabla, utan hade nog deras verksamhet inskränkt sig till ledningar på kortare distanser, på mera tätt befolkade platser, såsom i stora städer o. s. v., hvilka bringat dem inkomst. Hvilka kolossala fördelar deraf skördats, kan ingen beräkna, men säkert är, att allmänheten hade förlorat.

Nu emellertid stå vi inför det förhållandet, att Andra Kammaren är beredd att sätta sig mot en åtgärd, som efter min tanke skulle vara synnerligen gagnelig för utvecklingen af denna stora sak, som är Andra Kammarens verk från första stund.

Jag nämnde, att allmänheten blifvit i högsta grad tillgodosedd. Men vi hafva också utsigt, mine herrar, att få en ganska vacker statsinkomst af telefonverksamheten, och hvad har den kostat staten? På största delen af hvad som der är nedlagdt, några få millioner, betalas ränta och amortering inom en tid, som är mycket kort, ja, kortare än den, som brukar åläggas andra låntagare, och de anslag, som till detta ändamål blifvit lemnade, äro, i jemförelse med den nytta de gjort, ganska obetydliga.

Det är alldeles klart, att om nu telefonstaten blir ordnad på samma sätt och inregistrerad under samma förhållanden som telegrafstaten, hvilken ju redan är ordnad, så kommer detta att lända till stadga och fördel för sakens hela utveckling, och detta icke minst genom den ofantligt viktiga inspektionen. Jag hade nyss tillfälle att påpeka, hvilken stor vikt jag tillmäter inrättandet af inspektion i fråga om postverksamheten. Nu är det beräknadt, att inspektionsdistrikten för telegraf och telefon skulle få ungefär samma utsträckning som för posten, och att de 5 tekniska ingenjörer, som äro indelade en på hvar och ett af de olika distrikten, skulle ha skyldighet att inspektera sjelfva linierna, hvar och en inom sitt distrikt, under det att också direktörerna — det är ju meningen att inrätta en ny direktörsbefattning, så att antalet af dessa tjänstemän blefve 5 -- skulle hafva

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

samma inspektionsskyldighet i sådana frågor, hvarmed de hade att taga befattning. Hvad dessa inspektioner uträtta och hafva för betydelse, derom torde icke kammarens ledamöter kunna göra sig en föreställning. Vid inspektion af direktören presenteras frågor — en hel lång lista — som skola besvaras. Vid en sådan visitation måste uppgift lemnas om kassans ställning, om värden af materielen, om klagomål från allmänheten. Den, som verkställer visitationen, är skyldig att göra sig redo för om någon anmärkning framstälts, som icke genast ledt till rättelse, och om berättigade klagomål förekommit: med ett ord, den allra nogrannaste redogörelse. Alla dessa inspektionsberättelser komma in ögonblickligen till vederbörande generaldirektör. Det måste medgifvas, att detta är till den allra största nytta. Vi hafva nu en sådan inspektion i en viss grad, men vi kunna icke få den fullständigt ordnad i sina detaljer, förrän indelningen i nya distrikt blifvit genomförd. Och det måste medgifvas, att det är förvånande, att, när en så talrik allmänhet ständigt är beroende af snabb expedition, det icke gör sig gällande några nämnvärda klagomål. Utskottet har ej heller förnekadt, att arbetet skötts bra, och jag tror icke heller, att denna kammare skall göra det.

Jag vill ej längre taga kammarens tid i anspråk, ehuru det kunde vara ej så obetydligt att tillägga. Jag har kanske redan allt för länge upptagit tiden, hvilket kammaren torde ursäktas, då frågan intresserar mig på det högsta. Min önskan, att förslaget måtte vinna kammarens bifall, kan jag icke nog allvarligt och lifligt förnya.

Vidare anförde:

Herr Ljungman: Då jag förut yttrat mig i denna sak, när helst den under de senaste tio åren varit före inom denna kammare, så anser jag mig äfven nu böra göra det, särskildt för att lemna några upplysningar med hänsyn till bedömandet af den frågan, hvarför det i Sverige har mött större svårigheter än i utlandet att förena post- och telegrafverken under en gemensam styrelse. Vårt land erbjuder i afseende på post- och telegrafväsendet vissa säregna omständigheter. Landet eger en vidsträckt yta med gles befolkning och ett mycket ringa antal betydande affärsorter. Detta vållar, att här i Sverige möta vida större svårigheter i afseende på åstadkommandet af ett utveckladt post- och telegrafväsende, än i andra länder, med hvilka vi för öfrigt kunna jämföra de svenska förhållandena. I länder, sådana som Danmark, Tyskland, Belgien, Holland, England, är detta vida lättare just på grund af landets mindre utsträckning, tätare befolkning och stora affärsstäder. Denna olikhet har gjort, att man i Sverige, för att kunna få ett utveckladt post- och telegrafväsende, nödgats inrätta detta så ekonomiskt och sparsamt som möjligt; och när Riksdagen år 1888 aflät sin skrifvelse, voro både post- och telegrafverken anordnade på ett synnerligen tillfredställande, möjligast sparsamt sätt. Särskildt i afseende på telegrafverket var sparsamheten drifven snart sagdt till sin yttersta gräns. Detta gjorde, att den komité, som fick i uppdrag att utarbета förslag till sammanslagning

af verken under en gemensam styrelse, mötte synnerligen stora svårigheter. Den sparsamma förvaltning, som fans, erbjöd nemligen icke några tillfällen till stora besparingar, och de fördelar, man skulle vinna genom föreningen, motsvarades å andra sidan af ej ringa olägenheter. Vi skola komma i håg, att dessa verk icke äro vanliga embetsverk, utan att det för bådadera snarare är fråga om en personal, som har att leda och sköta en statens *affärsrörelse*; och det erbjuder tvifvelsutän en stor förmån, att den direkta ledningen af en affärgren är möjligast insigtsfull och kraftig, och det är alldeles icke gifvet, att man vinner stora fördelar genom att sammanföra flere affärgrenar under *en* enda persons omedelbara ledning med tillhjälp af en större, mer månghöfdad byråkratisk styrelseapparat. Det är därför det möter så stora svårigheter att hos oss sammanslå de nämnda verken, större än i andra länder.

Hvad t. ex. beträffar Tyskland, så veta vi, att när tyska rikets enhet bragtes till stånd, blef post- och telegrafväsendet en rikssak. Man kom då i tillfälle och var för öfrigt i viss mån nödsakad till att omorganisera postväsendet, som förut var på olika sätt ordnad för de skilda staterna och dessutom för en del af riket var ett slags familjefideikommiss åt fursten af Thurn och Taxis; och man vann redan derigenom stora fördelar. Så var vidare telegrafväsendet i lägervall, då de båda verken 1875 förenades under en gemensam chef och styrelse, och därför kunde äfven en betydande förbättring jemförelsevis lätt åstadkommas. Andra stater hafva handlat efter Tysklands föredöme, men i dem har oftast det förhållandet egt rum, att ettdera eller båda verken befunnit sig i ett mindre tillfredsställande skick i ena eller andra hänseendet. Der var således mycket lättare att åvägabringa förbättringar vid genomförandet af en sammanslagning, och der var mycket lättare att åstadkomma och för allmänheten uppvisa dessa förbättringar och göra dem synliga, än hos oss, der förhållandena länge varit tillfredsställande, och anordningen så sparsam, som gerna varit tänkbart.

Det har vidare här framhållits, att genom en förening skulle vinnas en afsevärd minskning i personal och omkostnader. Jag tror för min del icke, att någon nämnvärd sådan minskning skulle på den vägen kunna vinnas. För öfrigt är väl icke skäl att sila mygg och svälja kameler i afseende på organisationskostnaderna, utan i stället taga hänsyn till resultatet i stort sedda samt till dessas ekonomiska beskaffenhet och önsklighet.

När man ser efter, huru denna fråga blifvit behandlad i utskottet vid denna och föregående riksdagar, så finner man den egendomligheten, att när Riksdagen begärt, att de tvenne verken skola förenas under en gemensam styrelse, så underlåter man icke att skapa nya ordinarie platser inom båda verken, utan endast inom det ena af dem. Det ena verket får allt hvad det behöfver, det andra nekar man allt. Mig synes, att man borde förhålla sig alldeles lika till båda verken och icke vidtaga några bestämda mått och steg, förrän man fått en duglig plan för organisationen af båda verken som ett helt. Jag tror nemligen, att det sätt att gå till väga, man valt, icke är fullt korrekt.

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts)*

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

Är det så, att man verkligen *vill* hafva en sammanslagning, borde man hafva sökt få den genomdrifven på sådant sätt, att man äfven fått den på allra *bästa* vis anordnad, och icke på bakvägar sökt bereda ett slags ram i postverket, i hvilken man sedan kan stoppa in telegrafverket; ty enligt min öfvertygelse skall icke derigenom vinnas något fullt tillfredsställande resultat. Och vi kunna vara synnerligen glada öfver att ett sådant tarfligare förslag icke blifvit genomdrifvet. Ty hade det skett, *så hade vi helt säkert icke haft det ypperliga rikstelefonväsende, vi nu hafva.* Redan 1892 års komitéförslag afser icke båda verkens "*förening* under en gemensam styrelse" enligt Riksdagens skrivelse af 1888, utan i stället ett telegrafverkets *uppslukande* af postverket på ett sätt, som skulle komma att hämma telegraf- och telefonväsendets önskliga utveckling. Den ram för telegrafverkets inpressning uti postverket, man 1892 föreslog, var ej ändamålsenlig, och den man litet senare i förtid tillskapat, torde vara det än mindre. Den otillfredsställande beskaffenheten af 1892 års komitéförslag bör redan för sig hafva varit mer än tillräckligt skäl för Kongl. Maj:t att lemna samma förslag utan afseende.

Det är vid denna fråga särskildt att fästa uppmärksamheten på att man måste taga hänsyn till post- och telegrafväsendets bedrivande såsom en *affär*; och gör man det, tror jag, att man måste gilla telegrafverkets beteende, att vid de tillfällen, då det satts i fråga en förening af post- och telegrafstationer, och denna förening icke visat sig ur affärssynpunkt förmånlig för telegrafverket och dess verksamhet, ställa sig afböjande emot förslaget. Jag tror för min del, att det varit klokt handlat. Om det hade visat sig ekonomiskt förmånligt, då hade saken ställt sig annorlunda. Men då det, som är förmånligt för det ena verket, icke äfven är förmånligt för det andra, får naturligtvis hvarterdera verket stå på sin ståndpunkt. Sakskalet och *icke* embetsmannagodtycke eller byråkratisk magtfullkomlighet hafva sålunda enligt min öfvertygelse utgjort enda orsaken till den så orättvist klandrade obenägenheten mot utsträckt gemensamhet i fråga om de smärre stationerna.

Jag för min del är öfvertygad, att, när en gång Riksdagens skrivelse om ett *samfärdsdepartement* blifvit besvarad och när man väl fått ett sådant departement till stånd, åtskilliga betydande reformer skola kunna genomföras i afseende på samfärdsväsendet i sin helhet. Men att nu vilja pressa fram i förtid en blott partiel reform, som skulle ställa både telegraf- och postverken under den direkta ledningen af allenast *en* enda person, det anser jag betänkligt. I Tyskland, som vanligen åberopas som exempel, har man ej handlat så. Post- och telegrafverken höra visserligen der under en högste chef, som tillika är "statssekreterare", d. v. s. enligt vår terminologi statsråd, men hvarterdera af de båda verken har, lika väl som den för dem båda gemensamma kansliafdelningen, sin särskilda chef eller "direktör", som utöfvar den direkta ledningen af verkets affärsverksamhet; och jag tror, att om man verkligen *vill*e förena dessa verk hos oss under en gemensam styrelse, blefve det nödvändigt att anordna saken på samma

sätt. Eljest komme med säkerhet telegrafverket att sakna den kraftiga och insigtsfulla ledning, som det verkligen behöfver.

Jag vill fästa uppmärksamheten på i huru hög grad elektrotekniken gått framåt, och huru synnerligen hastigt vårt telegrafverk utvecklats. Det fordras därför en i ordets mest egentliga bemärkelse *sakkunnig* personal i spetsen för detta verk, hvilken är vuxen sin post och verkligen kan följa med sin tid och den snabba utvecklingen på detta område. Det kan visserligen hända, att i en mer aflägsen framtid förhållandena ställa sig annorlunda och att det blir med telegrafverket som med postverket, att det blir i utvecklingen jemförelsevis mera stillastående. Då finnas naturligen icke heller de svårigheter, som nu erbjuda sig, eller de betänkligheter, som nu förefinnas emot en förening med postverket under en gemensam styrelse, i händelse en sådan förening mot förmodan då fortfarande skulle påyrkas. Men det vill jag än ytterligare framhålla, att om en dylik förening en gång skall ske, blir det nödvändigt, såsom i Tyskland, att se till, att man får en särskild underchef åtminstone för telegrafverket, hvilken kan sammanhålla telegraf- och telefonväsendet och leda dess drift och utveckling så, att detsamma icke dukar under eller, till skada för näringslivet, blir mindre kraftigt framdrifvet, än behöfligt är.

Jag skall ytterligare betona, hvad som redan framhållits från statsrådsbanken, att antagandet af den föreliggande staten icke bör lägga det ringaste mera hinder i vägen för den mycket omordade föreningen än t. ex. Riksdagens beslut angående dessa nyss behandlade postexpeditörer. De båda byråerna inom telegrafverket, den tekniska byrån för telegrafärenden och den tekniska byrån för telefonärenden, äro båda behöfliga, vare sig post- och telegrafverken äro skilda eller blifva förenade. Jag kan icke finna, hvarför man skall visa sig orättvis mot telegrafverkets kommissarier, när man visat rättvisa mot postverkets tjänstemän.

Jag skall därför yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Friesen: En talare på norrköpingsbanken nämnde för en stund sedan, att han, som från början var af den uppfattningen, att de ifrågavarande verken borde förenas, efter genomläsandet af reservationen till komitébetänkandet fått den uppfattningen, att de icke borde förenas; och han antog, att en hvar, som samvetsgrant läste igenom komitébetänkandet och reservationen, skulle komma till samma uppfattning. I går hörde jag en annan ärad ledamot af denna kammar nämna, att det var just den bifogade reservationen, som hade bragt honom på den tanken, att det vore nödvändigt, att verken förenades. Det beror således mycket på huru man läser och hvilken kritik man utöfvar. Jag vill icke säga, att vare sig den ene eller andre läst bättre eller utöfvat bättre kritik. Men jag vill säga, att man kan läsa på olika sätt.

Den närmast föregående ärade talaren på göteborgslänsbanken nämnde, att det var underligt, att man nu ville framhålla denna föreningsfråga. Jag vill erinra, att 1892, då postinspektörer tillsattes, framhölls just såsom skäl för detta af utskottet och Riksdagen, att

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

post- och telegrafverkens förening vore nära förestående. Då, synes det mig, borde den ärade talaren hafva gjort anmärkning mot detta skäl och mot det derpå grundade förslaget. Ty då var det utan tvifvel många, som röstade för dessa inspektörers anställande just med tanke på att föreningen skulle genomdrivas. Så sent som nästlidet år yttrade Riksdagen sig i samma rigtning, den tänkte sig äfven då föreningen af post- och telegrafverken såsom snart förestående. Men nu har bladet vänt sig. Man har genom att förespegla Riksdagen föreningen vunnit åtskilliga anslag. Sedan man vunnit det, ja då "har moren gjort sin tjent, då får moren gå". Då kan man vara utaf med föreningen.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ansåg, att det var mycket orätt yttradt af en ärad kamrat till mig i statsutskottet, då han sade, att han hoppades, att Riksdagen skulle veta att drifva igenom sin vilja — eller något sådant, jag minnes icke fullt ordalagen. Statsrådet ansåg, att Andra Kammaren aldrig skulle komma på den ståndpunkt, att den skulle genomdrifva sin vilja, om den icke hade skäl dertill. Det förefaller mig såsom mindre berättigadt att tilltro den ärade statsutskottsledamoten, att han skulle hafva ansett, att Riksdagen borde drifva igenom sin vilja utan att skäl dertill förelåg. Men det var naturligtvis därför, att ur saklig synpunkt skäl förefinnas för föreningen, som han ansåg, att det mer eller mindre byråkratiska motstånd, som mötte föreningen, icke borde afskräcka kammaren från att fullfölja sin afsigt, utan häfvas.

Jag föres derigenom till en granskning af de skäl, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uti statsrådsprotokollet af den 15 september 1893 har anfört, hvarför han för sin del icke ansåg sig kunna tillstyrka den föreslagna föreningen. Han sätter der i främsta rummet kostnadsfrågan och anser denna vara en sådan hufvudfråga, att han, när han i denna kommit till en uppfattning, som går i den rigtning han önskar, anser saken i sjelfva verket vara afgjord. Jag skall därför icke uppehålla mig vid de öfriga skäl, han anfört, utan endast hålla mig till kostnadsfrågan och se till, huru han uppfattat densamma.

I dag har finansministern sagt, att äfven om besparingen genom sammanslagningen vore 95,000 kronor, borde man icke fästa sig så mycket dervid. Men denna uppfattning uttalas icke i statsrådsprotokollet, och det är således icke heller den uppfattningen, som ledt honom, då han tillstyrkt Kongl. Maj:t att afslå det af komiterade framställda förslaget och Riksdagens begäran. Ty der utvecklar han besparingsfrågan mycket noga. Komitéen hade tänkt sig en besparing af 95,000 kronor. "Men", säger han, "det synes mig efter den verkställda utredningen icke kunna betviflas, att den ifrågasatta föreningen af post- och telegrafverken icke kommer att för statsverket medföra den beräknade besparingen, utan i stället en ökad utgift." Föreningen kommer icke att medföra den *paräknade* besparingen, d. v. s. en besparing af 95,000 kronor, utan i stället en ökad utgift — det är *detta*, som är hufvudskälet, hvarför han afstyrkt Kongl. Maj:t att taga hänsyn till komiterades förslag.

Det torde därför förlåtas mig, om jag, eftersom detta är hufvudskälet i statsrådsprotokollet, ingår på en granskning af de olika momenten uti den der förekommande bevisföringen för att denna besparing icke kommer att ega rum, utan att det i stället kommer att uppstå ökade utgifter. Jag ber då till en början att få fästa uppmärksamheten derpå, att då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i dag har yttrat, att de båda embetsverken hade beräknat, att föreningen skulle medföra en ökad utgift utöfver hvad komiterade beräknat af 122,670 kronor och således på det hela en tillökning i statens utgifter för post och telegraf af 27,670 kronor, så är detta icke fullt riktigt. Ty visserligen ha generalpoststyrelsens beräkningar slutat på denna siffra, men telegrafstyrelsen har beräknat den till omkring 9,000 kronor. Jag säger detta därför, att jag vill framhålla, att det förra beloppet enligt min tanke är alldeles orimligt, men deremot det senare beloppet, ifrån den ståndpunkt telegrafstyrelsen intager, rimligt och berättigadt. Herr finansministern har i statsrådsprotokollet hållit sig till generalpoststyrelsens enligt mitt förmenande orimliga belopp, 27,670 kronor, men icke till telegrafstyrelsens från dess ståndpunkt rimliga belopp, 9,000 kronor. Det är alldeles klart, att om man ävägbringar föreningen så, att man i öfrigt låter allt vara vid det gamla och endast tillsätter en gemensam chef för de båda verken, kommer föreningen att medföra en kostnad, som är den öfversta gränsen, utöfver hvilken kostnaden för sammanslagningen omöjligt kan gå. Detta har telegrafstyrelsen — såsom naturligt är — äfven besinnat, då den satt den ökade kostnaden till 9,000 kronor. Denna styrelse har just tänkt sig en gemensam chef, och kostnaden för denne såsom tillökningen i statens utgifter. Denna kostnad skulle visserligen blifva mer än 9,000 kronor; men som, när det blir en ny gemensam chef, de nuvarande särskilda cheferna icke skulle behöfva så stora löner, som de för närvarande hafva, enär de härefter endast skulle blifva underchefer, så blir tillökningen i kostnaden icke så stor, som för den gemensamma chefen, utan endast 9,000 kronor. Denna beräkning är, som sagdt, från den ståndpunkt, telegrafstyrelsen intagit, mycket riktig. Men då man säger, och säger till och med på siffran, 27,670 kronor, så borde man sjelf hafva insett, att den grund, man byggt på, är svag och icke kan vara tillfredsställande. Ty det är en gammal bekant sanning, att, om förutsättningen leder till orimligt resultat, så måste förutsättningen sjelf vara orinlig. Denna summa, 27,670 kronor, har för öfrigt aldrig blifvit af generalpoststyrelsen nämnd. Styrelsen har tydligen dragit sig för att lägga i hop och subtrahera sina siffror därför, att det är med ganska imaginära siffror den räknat, och då så är, vill man icke gerna framhålla resultatet som precist, såsom statsrådet gjort, då han säger, "omkring 27,670 kronor" — på tiotalet när! Jag erkänner, att om man tager beräkningen såsom ett exempel på quattuor species, är den fullt rätt utförd. Men det synes mig, att finansministern hade bort undersöka grunden för denna beräkning, innan han framställt den enligt min tanke orimliga siffran 27,670 kronor.

Jag skall nu be att få granska de särskilda poster, ur hvilka denna siffra härledts. Den första posten är ett belopp af 6,500 kronor

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Angående
anlag till
telegrafverket.
(Forts.)

i staten för den gemensamma styrelsen. Komitén har föreslagit en sous-chef på förordnande. Generalpoststyrelsen har sagt: detta duger icke, utan det skall vara en sous-chef på ordinarie stat. Detta har statsrådet genast tagit för godt och gifvit generalpoststyrelsen rätt mot komitén. Det må nu så vara. Telegrafstyrelsen säger mycket riktigt — jag kan i många punkter instämma med telegrafstyrelsen, ehuru jag i sak kommer till ett annat resultat än denna — att om det också skulle blifva en sous-chef på ordinarie stat, kan detta mycket väl förklaras genom den storartade utveckling, som båda verken fått under den sista tiden. Detta är en mycket viktig synpunkt. Man måste besinna, att de två verken äro stadda i en ständig utveckling, och att derför kostnaden för dem oupphörligen kommer att ökas, vare sig de äro förenade eller skilda. Vi hafva ju sett, huru kostnaderna ökats från den ena riksdagen till den andra. Om man således jemför, hvad den förenade styrelsen skulle kosta år 1894 med hvad de skilda styrelserna kostade år 1891, så är det klart, att man kommer till ett ofördelaktigt resultat för föreningen. Skulle man åter jemföra, hvad den förenade styrelsen skulle hafva kostat år 1891 med hvad de skilda styrelserna kosta år 1894, komme man till ett synnerligen ofördelaktigt resultat för de skilda styrelserna. Båda jemförelserna vore orättvisa. Må det för ett ögonblick tillåtas mig att göra följande jemförelse. År 1891 kostade telegrafstyrelsen, enligt komiténs uppgift, ensam 106,980 kronor. Om jag derifrån drager arfvodena till ingenjörerne, hvilka arfvoden icke äro upptagna i telegrafstyrelsens nu föreslagna stat, nemligen 8,000 kronor, och alla ålderstillägg, hvilka icke heller äro upptagna i sistnämnda förslag, utgörande 5,800 kronor, så får jag ett belopp af 93,180 kronor. Detta belopp skulle således vara telegrafstyrelsens nuvarande kostnad. Men enligt det förslag, som föreligger, skulle kostnaden för telegrafstyrelsen vara 105,000 kronor — således 11,820 kronor större, än hvad komitén upptagit. Man skulle sålunda kunna säga — om man ville göra jemförelser på det sättet — att i sjelfva verket kostar den enbara telegrafstyrelsen 11,820 kronor mer, än komiterade hafva beräknat, och följaktligen bör besparingen på den gemensamma styrelsen blifva 11,820 större, än komitén har beräknat. Det är, som man finner, mycket vanskligt att göra dessa jemförelser. Generalpoststyrelsen tyckes icke kunna skilja på de kostnader, som komma att inträda *efter* sammanslagningen, och de kostnader, som komma att inträda *till följd* af sammanslagningen, och anser, att de förra ovilkorligen äro kostnader i följd af sammanslagningen. Det är också detta, som finansministern har antagit, då han upptager generalpoststyrelsens siffror. Men detta är alldeles icke riktigt med afseende på den starka utveckling, hvori båda verken befinna sig.

Det nästa sifferbelopp, som finnes i statsrådsprotokollet, är 8,200 kronor på distriktsförvaltningen. Nu är att märka, att komitén icke upptagit kostnaden för distriktsförvaltningen såsom redan utgående *före* föreningen, utan upptagit denna kostnad såsom utgående *efter* föreningen. Vi veta alla, att efter år 1892 är förhållandet motsatt, ty nu utgår denna kostnad redan *före* föreningen. Den bör så-

ledes upptagas på den sidan af kostnadsberäkningen, der kostnaden för de skilda verken förekommer, lika väl som den upptages på den sidan, der kostnaden för de förenade verken förekommer. I följd deraf måste naturligtvis besparingen ökas med ett belopp lika med kostnaden för distriktsförvaltningen. Men finansministern anser i alla fall, att det blir en ytterligare ökad kostnad genom distriktsförvaltningen af 8,200 kronor; hvilket är, såvidt jag kan finna, fullkomligt origtigt. Generalpoststyrelsen anser, att postinspektörerna böra hafva förhöjda löner, nemligen med 500 kronor om året till hvar och en. Ja, det veta vi ju, att generalpoststyrelsen anser. Det fingo vi erfara vid nästlidne riksdag, då Kongl. Maj:t gjorde en framställning, som föranleddes af en önskan om dylik förhöjning — att generalpoststyrelsen vill öka upp lönerna, det är ju alldeles klart. Men lika litet, som denna framställning beviljades sistlidne riksdag, lika litet är det säkert, att den kommer att beviljas när den en annan gång göres. — Om kostnaderna för ökad biträde vid distriktsförvaltningarna gäller hvad jag nyss anförde i fråga om styrelsen, nemligen att de, om de verkligen erfordras, väl kunna förklaras af rörelsens tillväxt.

Dernäst förekommer en post å 47,500 kronor. Äfven här har finansministern lika som spikat upp på väggen och gjort säkert och visst ett sifferbelopp, som generalpoststyrelsen icke vågat nämna, derför att det är alldeles osäkert. Generalpoststyrelsen säger, att den ökade kostnaden, som den ifrågasätter, skulle gå ända upp emot hälften af den utaf komiterade beräknade besparingen. I statsrådsprotokollet divideras 95,000 kronor, den af komitén påräknade besparingen, med 2 — och divisionen är alldeles riktig — det blir 47,500. Deri måste jag gifva finansministern fullt rätt. Men statsrådet har icke observerat den väsentliga skilnaden mellan generalpoststyrelsens sväfvande uttrycksätt och det bestämda fastsläendet af siffran 47,500 kronor. Undersöker man huru detta sifferbelopp uppstått, skall man också finna, att generalpoststyrelsen har fullt skäl att antaga detsamma såsom osäkert. Det grundar sig derpå, att om sammanslagningen skulle utsträckas i den grad, som komitén tänkt sig, skulle det blifva nödigt att vid åtskilliga postkontor anställa särskilda räkenskapsförare. Nu voro i komitén insatte såsom ledamöter generalpostdirektören, en byråchef i generalpoststyrelsen och en postmästare. Således tyckes den postala fackskickligheten der hafva varit ganska väl tillgodosedd. Men det oaktadt ansåg komitén dylika räkenskapsförare icke erforderliga. Man skulle då tänka sig, att generalpoststyrelsen hade anført mycket viktiga och mer talande skäl för, att desse räkenskapsförare verkligen borde anställas. Men så är alldeles icke fallet. Skälet är egentligen det, att så är det i Tyskland. Man finner dock icke i generalpoststyrelsens utlåtande någon jemförelse mellan postkontoren i Tyskland och motsvarande postkontor i Sverige med afseende på dels rörelsens omfattning, dels antalet af öfriga tjänstemän. För att Tysklands exempel skulle blifva på något sätt bevisande hade ovilkorligen en dylik jemförelse varit nödvändig, men en sådan föreligger icke.

Den nästa siffran i herr statsrådet och chefens för finansdepartementet beräkningar är siffran 30,000 kronor, som skulle öka upp de

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts)

i komiténs förslag beräknade kostnaderna, på den grund att åtskilliga extra biträden, som komitén ville anställa, skulle utbytas mot ordinarie tjänstemän. Det är ju ett gammalt tal hos generalpoststyrelsen detta, att den har för få ordinarie tjänstemän, och Riksdagen har oupphörigen beviljat medel på grund af dessa klagomål. Särskildt i dag har ett större antal extra ordinarie tjänstemän blifvit satta på ordinarie stat. Men det sätt, hvarpå generalpoststyrelsen kommit till siffran 30,000, är om möjligt ännu mer otillfredsställande än det som användes beträffande den föregående siffran. Generalpoststyrelsen säger, att enligt komiténs uppgift skulle med hänsyn till förhållandena sådana de voro den 1 januari 1891 till extra biträden vid såväl post- som telegrafverket hafva utgått ett belopp af 546,651 kronor för år, men enligt komiténs förslag skulle efter de båda verkens förening till motsvarande extra ordinarie tjänstemän utgå 582,706 kronor, hvilket skulle visa en försämring i förevarande hänseende enligt komiténs förslag af 36,000 kronor. Det vill säga, enligt komiténs förslag skulle för anställande af extra personal användas 36,000 kronor mer än för närvarande. Men jag ber få fästa kammarens uppmärksamhet på huru osäkra dylika beräkningar *måste* vara. Huru skulle man kunna beräkna på ett tillfredsställande sätt, hur stor extra ordinarie personal under ett år skulle komma att erfordras, och kan man icke antaga, att de fackmän, som uti komitén gjort denna beräkning med hänsyn till verkens sammanslagning, gått i någon mån utöfver hvad de ögonblickliga behofven kräfde och tänkt på rörelsens utveckling? Men vill man verkligen tänka aldrig så litet på rörelsens utveckling, kommer man snart upp till denna siffra af 30,000 kronor och mera. Under tiden den 1 juli 1891—30 juni 1892 voro kostnaderna för aflöningen af extra biträden vid distriktsförvaltningen och postanstalterna, således inom postverket, 475,700 kronor. Nästa år, från den 1 juli 1892 till 30 juni 1893, gick samma kostnad upp till 499,700 kronor. Kostnaden hade således på ett år för postverket ensamt ökat med 24,000 kronor. Hvilken tilltro kan man då hysa till de beräkningar, som generalpoststyrelsen nu lagt till grund för sitt uppställande af denna siffra 30,000? Så vidt jag kan förstå, ingen.

Sedan komma vi till den sista siffran, som i statsrådsprotokollet finnes anförd, eller 30,470 kronor, som skulle utgöra en tillökning utöfver hvad komitén beräknat i kostnader, härflytande derutaf, att posttjänstemännen skulle erhålla en $\frac{1}{2}$ procent rabatt å försålda frimärken m. m. I det hänseendet kan jag gifva såväl generalpoststyrelsen som finansministern rätt; det är klart, att komiténs beräkningar böra ökas med denna siffra eller någon motsvarande. Jag vill icke säga, att denna siffra är så tillförlitlig, att den bort upptagas på tiokronan när, men att kostnaden här bör ökas med någon siffra, det är alldeles tydligt. Det sammanhänger dermed, att den fixering af upp- bördsp provisionen, hvilken komitén antagit som en följd af sammanslagningen utaf de båda verken, icke borde så anses. Ty denna fixering kan genomföras, vare sig verken äro förenade eller åtskilda. Men då denna fixering är så upptagen, borde också — såsom äfven komitén sjelf synes vidgå — någon siffra, motsvarande den i sammanhang der-

med satta rabatten vid försäljningen af frankotecken, här hafva upp-tagits. Denna siffra är dock icke större, än att den så godt som motväges af det belopp, som på andra sidan bör tillgodoföras komitén, på den grund att distriktsförvaltningen är nödvändig, äfven om ingen sammanslagning eger rum.

Jag tror mig nu hafva anfört tillräckliga skäl för att visa, att de beräkningar, som ligga till grund då man sagt, att en sammanslagning skulle medföra en ökad kostnad af 27,670 kronor, icke hålla streck. Om jag sjelf skulle uppfordras att gifva ett omdöme om skilnaden i kostnad före och efter föreningen, skulle jag vara ganska tveksam. Jag tror emellertid, att man för närvarande kan stå ungefär på den ståndpunkt, på hvilken komitén stält sig, eller att besparingen skulle blifva 90—100,000 kronor. Men att påstå detta med säkerhet är, som en hvar lätt kan förstå, ganska vanskligt.

Man måste vid bedömandet af föreningsfrågan ställa sig på en helt annan ståndpunkt än den tränga, som af generalpoststyrelsen in-tagits. Det synes mig, att man i det fallet får en vida bättre ledning af telegrafstyrelsens sätt att gå till väga vid frågans utredning. Telegrafstyrelsen erkänner öppet, att *om* det är angeläget att vid det stora flertalet stationer post- och telegrafgöromål skötas af samme personer, då är det också angeläget att post- och telegrafverken slås tillsammans; men, säger telegrafstyrelsen, *alldenstund* det *icke* är lämpligt, att vid dessa stationer post- och telegrafgöromål skötas af en och samma person, så är det icke heller lämpligt, att de båda verken förenas. Det är, såsom herrarne finna, en fullt korrekt tankegång, mot hvilken intet kan invändas. I sjelfva verket är kärnpunkten af frågan den: böra vid ett flertal stationer post- och telegrafgöromål förenas i samma händer? På den frågans besvarande faller eller står föreningen, men icke på de 27,670 kronor, som i statsrådsprotokollet äro omnämnda. Telegrafstyrelsen har yttrat, att de försök med sammanslagning, som blifvit gjorda i vårt land, icke hafva utfallit lyckligt. Såsom utskottet anfört, kan berättigandet af detta uttalande starkt sättas i tvivel. Försöken äro för öfrigt icke många. Efter 1892 års berättelse — jag vet icke om några förändringar sedan dess inträffat, den berättelsen är den senaste tillgängliga — hafva vid 6 postkontor sammanslagning egt rum. Det är resultatet på 21 år från 1873 till 1894. Under det att sålunda denna föreningsfråga hunnit myndig ålder, har sammanslagning kunnat komma till stånd vid summa 6 postkontor. Dessutom är sammanslagning genomförd vid 3 filialer i Stockholm och 2 filialer i Göteborg samt, om jag minnes rätt, vid 8 poststationer. Det är det hela man vunnit i sammanslagning.

Hur viktig den frågan är, om särskildt vid de mindre stationerna post- och telegrafgöromålen kunna vara förenade i en hand, finner man ytterligare bekräftadt, då man närmare tager reda på telegrafverkets ställning i finansielt hänseende. Man skall då erfara, att telegrafverkets öferskjutande inkomster i sjelfva verket komma från några få större stationer. Om jag sammanlägger nettobehållningarna vid Stockholms, Göteborgs, Gefle och Sundsvalls stationer samt Köpenhamns kontrollstation för 1892, erhåller jag ett belopp af 419,940 kronor

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

61 öre. Med behållningen vid detta fåtal stationer icke allenast bestridas alla omkostnader för styrelse och inspektion samt alla öfriga omkostnader utom för stationerna, utan den lemnar derjemte hela den på telegrafväsendet uppkommande vinsten och dessutom omkring 100,000 kronor. Dessa 100,000 kronor uppslukas af de mindre stationerna. Det är således icke på de större stationerna, man behöfver rigta sin uppmärksamhet, då man vill undersöka verkets ekonomi, utan på de mindre; de förra bära sig nog bra, vare sig post- och telegrafverken blifva sammanslagna eller icke. Men det är på icke mindre än 80—90 stationer, om jag räknat rätt, som enligt 1892 års berättelse telegrafväsendet går med förlust. Nu kan man efter uppgifter, som funnos tillgängliga inom utskottet, antaga, att om post- och telegrafstationerna på ifrågavarande ställen sloges tillsammans, det derigenom blefve en besparing på 900—1,000 kronor för hvarje station. Skulle man då göra en sådan besparing på en hvar af de nämnda 90 småstationerna, komme man till en siffra inemot 90,000 kronor. Det är således — jag vill ännu en gång fästa kammarens uppmärksamhet på det — detta som är kärnpunkten i frågan: "böra vid ett flertal stationer post- och telegrafväsendet förenas i samma hand?" Derpå, som sagdt, hänger frågan. Anser man denna förening vid stationerna fördelaktig, bör man vara med om de båda verkens sammanslagning, eljest icke.

Jag för min del tror icke, att vid flertalet stationer det bör möta några svårigheter att göra en sådan sammanslagning. Visserligen har jag sett, att telegrafstyrelsen velat söka stöd för en motsatt uppfattning i ett uttalande från Italien; det heter: "Erfarenheten har, såges vidare i cirkuläret, äfven i denna gren af mänsklig verksamhet bekräftat sanningen af arbetsfördelningens princip, i det att endast den tjänsteman, som koncentrerar hela sin uppmärksamhet och energi på ett begränsadt verksamhetsområde, kan vinna erforderlig snabbhet och fulländning, hvaremot sådant icke kan uppnås af den, som måste egna sig åt olikartade och mångfaldiga sysselsättningar. Genom arbetets fördelning vinnas både besparing och arbetskraft."

Det låter bra. Men om det skall afsändas fyra telegram om dagen och expedieras hundra postförsändelser, frågar jag: På hvilket sätt kan man genom arbetsfördelning vinna besparing och arbetskraft? Blir det mer än fyra telegram att afsända, om det är två i stället för en att expediera dem; blir det mer än hundra postförsändelser, om man har två postexpeditörer i stället för en? Dessa abstrakta teorier tror jag förtjena intet afseende vid denna frågas bedömande. Ty det är klart, att der post- och telegrafväsendena äro af den ringa omfattning, att de kunna skötas af en person, under det att nu finnas två, det är bättre att hafva en i stället för två, och der de äro af det omfång att de kunna skötas af två, under det att nu finnas tre, är det bättre att hafva två i stället för tre o. s. v. Det tycker jag är så enkelt, att man icke behöfver närmare vidröra det.

Enligt min tanke måste det vara klart, att föreningen af post- och telegrafverken skulle lända till väsentliga besparingar. Men i

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

sådant fall bortfaller hufvudskälet, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet anförde för sitt afstyrkande af komiténs förslag. Jag betonar, att det är *hufvudskälet*. Men när det bortfaller, bortfaller, synes mig, grunden för hela afstyrkandet. Det bör då icke vara underligt om, såsom en kamrat i statsutskottet yttrade, Riksdagen håller på att denna fråga fortfarande hålles vid lif, och icke blott vid ett skenlif, utan vid ett verkligt lif.

En föregående talare på göteborgsbänken nämnde, att då vi skulle få ett samfärdselsdepartement, skulle förevarande angelägenheter kunna bättre ordnas.

Ja, det tror jag också. Men just därför bör man verkligen hålla frågan öppen, tills man får ett samfärdselsdepartement. Jag tror dock icke, att detta kommer att medföra det resultat, som han antog. Ty man måste noga besinna olikheten emellan ministrarnes ställning i vårt land och i andra land. Här har man med stor ömtålighet velat förebygga, att våra ministrar skulle vara annat än Konungens rådgifvare. Om man fortfarande vill intaga denna ståndpunkt, är det klart, att en minister, gemensam för dessa båda verk, ej kan spela samma roll i vårt land som i ett annat land, der ministern är verklig chef för de båda verken. Här är en minister ej chef för några honom underlydande verk, utan endast Konungens rådgifvare i ärenden, som angå vissa verk.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet slutade med — ja, icke slutade med, men anförde mot slutet — att denna kammare hade fört telefonväsendet mycket framåt i landet, och nämnde, att han sjelf vore varm vän af statens telefonväsen. Jag kan för min ringa del säga detsamma. Jag har alltid varit vän af, att staten skulle öfvertaga telefonväsendet, och har, om måhända icke i samma grad som han, medverkat till, att telefonväsendet skulle utvecklas. Jag för min del skulle således ingalunda vilja vara med om ett beslut, som kunde på något sätt hämma telefonväsendet i dess utveckling. Men jag tror icke, att ett uppskjutande nu af beslutet om telegrafverkets nya stat komme att i någon mån hämma telefonväsendets utveckling i vårt land. Telegrafstyrelsen är för sin del också af en dylik åsigt. Den berör, huruledes man har talat om, att den omständighet, att den här frågan icke är löst, skulle verka menligt på de båda verken. Men så säger telegrafstyrelsen: "Att emellertid detta tillstånd icke lagt eller lägger något väsentligt hinder i vägen för hvardera verkets utveckling och förbättring för sig framgår övetydigt, å ena sidan, af de nuvarande förhållandena inom postverket i jämförelse med dem, som derstädes förefunnos, då föreningsfrågan först bragtes på tal, äfvensom af den, oberoende af samma fråga, nyss vidtagna decentralisation inom nämnda verk och, å andra sidan, af statstelefonväsendets tillkomst och införlifvande med telegrafverket." Telegrafstyrelsen pekar med stolthet på denna utveckling, och den har kunnat ega rum, under det denna fråga varit sväfvande. Telegrafstyrelsen är för sin del icke det minsta rädd för, att icke verkets bästa fortfarande skall kunna kraftigt befrämjas, äfven om förenings-

Angående
anslag till
telegrafverket
(Forts.)

frågan fortfarande hålles öppen. Att således bibehållandet af status quo i detta fall skulle verka menligt för telefonväsendets utveckling, kan jag för min del icke förstå.

Deremot är jag övertygad, att ett fastslående nu af telegrafverkets stat till den omfattning, som af Kongl. Maj:t är föreslagen, skulle för lång tid aflägsna all tanke på förening. Man kan för den frågans bedömande finna en ledning af förloppet vid telegrafens införande i vårt land. Telegrafverkets grundläggare, Akrell, höll före, såsom man också nu på vissa håll vill framskjuta med afseende på telefonväsendet, att, sedan telegrafen en gång vuxit ut och liksom vuxit in uti sina kläder, det vore en naturlig sak, att telegrafens skulle läggas under postverket. Men hur har det gått? Jo, det gick så som det var klart att det skulle gå: när telegrafverket en gång fått växa ut, så att det blef ett riktigt sammansmält helt, ett riktigt verk för sig, först då stötte det på de största svårigheterna att få en förening till stånd mellan post- och telegrafverken. På samma sätt kommer det naturligtvis att gå nu, om vi låta den organisation stelna, som vi för närvarande hafva i vår hand att forma efter omständigheterna. Ja, sedan kan man så godt först som sist uppgifva tanken på de båda verkens förening. Jag åtminstone kan icke förstå, huru man, då man icke nu kunnat öfvervinna motståndet mot denna förening, skulle kunna göra det, sedan man genom den nya statens fastslående ytterligare befästet telegrafverkets sjelfständiga ställning.

Mig synes nu, att det vore en väsentlig organisativ förbättring i vår förvaltning, om post- och telegrafverken kunde förenas. Det synes mig också, att man icke har någon utsigt att få denna fråga löst, om man här fastslår telegrafverkets stat, sådan den nu föreslagits. Och jag anser derjemte, att man icke skulle förorsaka telegrafverket någon olägenhet genom att för närvarande låta dess stat vara vid det gamla. Under sådana förhållanden är det klart, att jag för min del icke kan annat än yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr *Hammarström* förklarade sig instämma med herr von Friesen.

Herr *Darin*: Då jag, i öfverensstämmelse med hvad som enhälligt uttalats af statsutskottet, icke kan finna, att de skäl, som från Kongl. Maj:ts sida förebragts mot förening af postverket och telegrafverket, äro afgörande, och då jag å andra sidan, i likhet med utskottsreservanterna från denna kammare, icke kan tro, att det skulle vara gynnsamt för föreningsfrågans fortsatta behandling att nu fastslå en ny stat för telegrafverket, kunde jag inskränka mig till att biträda deras yrkande, som anhållit om bifall till Andra Kammar-reservanternas förslag.

Emellertid vill jag tillåta mig att med några få ord beröra en omständighet, som sammanhänger med det förslag till stat för stations-tjenstgöringen, som nu innehålles i statsutskottets betänkande. Å sid. 43 i detta betänkande finnes en rubrik, som lyder sålunda: "86 telegrafister, hvardera med 700 kronor i normal aflöning." Då i denna

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

rubrik användes en beteckning, som förut användts om tvenne andra grupper af befattningshafvande, af hvilka den ena aflönas med 900 kronor och den andra med 1,100 kronor, och då man hvarken i statsrådsprotokollet eller i telegrafstyrelsens skrivelse till Kongl. Maj:t funnit någon annan upplysning om denna grupp af befattningshafvande än den, som man finner på sid. 44 i utskottets betänkande, der man får veta, att de 86 nya telegrafisterna "vore afsedda att betjena de interurbana telefonledningarna"; så har denna omständighet på flera håll föranledt till ett missförstånd, hvilket åter igen i intresserade kretsar och icke minst å den ort, som jag har äran representera, framkallat en liflig oro. Man har nemligen trott, att med bibehållande af de vilkor för inträde i telegrafverkets tjenst, som innehållas i telegrafstyrelsens instruktion för stationstjenstgöringen den 18 november 1878, blifvit skapad en ny klass af befattningshafvande, som, efter genomgående af fullständigt qvinligt läroverk och efter genomgående af en särskild undervisningskurs för telegrafister samt slutligen efter en expektanstid inom extra ordinarie graden, som under senare åren i medeltal kräft 14 år, skulle aflönas med 700 kronor årligen. Jag finner, att den oro, som af de anförda omständigheterna framkallats, varit fullt berättigad. Emellertid har det inträffat, att utskottet blifvit satt i tillfälle att lemna en upplysning af särdeles stor vigt för det ifrågavarande ämnets bedömande, då man på sid. 61 och 62 i utskottets betänkande får veta, att det alldeles icke är fråga om att för dessa befattningshafvande, som skulle aflönas med 700 kronor, stadga samma kompetensvilkor som för öfriga telegrafister.

Sedan denna upplysning blifvit lemnad, har jag för min del icke någonting att erinra mot det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till utgiftsstat för telegrafverket. Jag skulle dock vilja ifrågasätta, om icke det varit lämpligt att genom benämningen redan gifva till känna, att det här vore fråga om en klass af befattningshafvande, som icke blott till graden, utan till sjelfva arten äro olika beskaffade med de befattningshafvande, som annars kallas telegrafister. Men jag vill icke i detta hänseende uttala någon mening.

Emellertid, herr talman, anhåller jag att få yrka bifall till det förslag, som framstälts af utskottsreservanterna från denna kammare.

Herr Ljungman: Jag vill yttra ännu några ord, med anledning af att herr von Friesen vände sig till mig särskildt. Han klandrade, att jag ej uppträdde, år 1892, när fråga var före om postinspektörerna. Men saken är den, att jag aldrig varit någon ifrig vän af den ifrågasatta föreningen af post- och telegrafverken under gemensam styrelse, och under sådant förhållande hade jag ju ej någon direkt anledning att uppträda i den frågan. Men hade jag varit eu så ifrig vän, som herr von Friesen tycktes vara, af en förening utaf post- och telegrafverken, då skulle jag hafva uppträdt både år 1892 mot postinspektörerna och i dag mot postexpeditörerna. Ty i sådant fall vore det för mig alldeles klart, att, om man ville framtinga en förening, man borde neka begge verken hvad de begära och ej neka blott det ena verket hvad det begär, men gifva det andra allt hvad det önskar.

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

Ingen har kunnat förklara den oegentlighet och den inkonsekvens, som man i denna sak gjort gällande.

Hvad sedan sjelfva kärnpunkten i den föreliggande frågan beträffar, fick jag till min stora förvåning höra, att den skulle vara, om några tiotal små obetydliga telegrafstationer kunde förenas med poststationer. För min del får jag dock bekänna, att jag har en mycket djupare uppfattning af frågan. Jag tror nemligen, att det här gäller, huru tvenne *affärsförvaltningar*, som staten har, böra skötas på kraftigaste och bästa sätt, till största vinst för landet och till största gagn för dess närings- och affärsidkande befolkning. Detta är kärnpunkten i frågan och icke ett sådant obetydligt ekonomiskt spörsmål, som om några tiotal små telegrafstationer skola förenas med poststationer.

För öfrigt är det tydligen bättre att såsom hos oss hafva telegraf- och telefonstationerna förenade, men poststationerna afskilda för sig, än att såsom i Tyskland hafva post- och telegrafstationerna förenade, men telefonstationerna afskilda för sig; ty både telegraf- och telefonväsendets skötande kräver vissa insigter i elektroteknik, hvilket deremot alls icke är förhållandet med postväsendets omhänderhafvande.

Hvad särskildt de små telegrafstationerna vidkommer, vålla de i allmänhet icke i något fall telegrafverket någon förlust, därför att vederbörande kommuner lemna kostnadsfria lokaler och vanligtvis äfven få garantera en årlig inkomst af 1,200 kronor vid dem eller ungefär det belopp, som går åt. För öfrigt äro både post- och telegrafverken byggda på den grund, att det är de större stationerna, som lemna den egentliga vinsten, under det att de små stationerna merendels icke lemna någon behållning.

Den såsom utväg för sammanslagningens underlättande antydda minskningen i telegrafpersonalens insigter och tekniska duglighet vore för telegrafverket en olycka, som slutligen skulle hårdt drabba det samma med ökade utgifter; ty distriktsingenjörernas kunskaper komme ej att i nämnvärd mån ens ersätta bristen å sådana hos den öfriga telegrafpersonalen.

Hvad slutligen angår frågan om att hålla saken öppen, så att den i framtiden kan afgöras, förstär jag alls icke, hvarför den skall anses mer afslutad, om man beviljar något, som telegrafverket behöfver, än om man beviljar något, som postverket behöfver.

Det är icke anfördt något direkt skäl, hvarför denna itudelning af den tekniska byrån i telegrafstyrelsen skall lägga minsta hinder i vägen för en förening, då t. o. m. den komité, som afgaf sitt utlåtande år 1892, just tillstyrkt en sådan itudelning.

I fråga vidare om telegrafkommissariernas förbättrade lönevilkor kan jag icke se, hvarför telegrafstaten skall ställas sämre än poststaten, och hvarför man icke skall kunna gifva dem den aflöning, de förtjena.

Jag skall därför yrka bifall till statsutskottets framställning.

Herr von Krusenstjerna: Äfven jag skall be att få yttra några ord med anledning af hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet här anförde.

Hvad först angår frågan om besparingar och de beräkningar, som derom blifvit anställda, så behöfver jag icke vidare inlåta mig derpå efter den genomgående granskning dessa beräkningar nyss undergått af en talare på stockholmsbänken. Till denna granskning ansluter jag mig i allo.

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Jag vill blott, med anledning af hans anmärkningar mot det af generalpoststyrelsen i ämnet afgifna utlåtande, få tillkännagifva, att då jag varit ordförande i den komité, hvars betänkande skulle granskas af generalpoststyrelsen, så deltog jag naturligtvis icke i detta ärendes handläggning, utan är utlåtandet afgifvet under ordförandeskap af en tjänstförrättande chef. Jag bär således intet ansvar för detta utlåtande. Hvad jag nu skulle vilja ytterligare framhålla är endast, att hvarje beräkning, som får till resultat, att en förening skulle medföra icke endast icke besparing, utan t. o. m. ökade utgifter, utgifter, hvilka herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fått upp till omkring 27,000 kronor, hvarje sådan beräkning är, såsom herr von Friesen uppvisat, tydligen omöjlig. Ty om de båda verken förenas på det sätt, som är det dyrbaraste, eller att de båda chefsplatserna icke slås i hop, utan det tillsättes en ny chef öfver de nuvarande generalpost- och generaltelegrafdirektörerna, och man vidare antager det sämsta fall, som skulle kunna inträffa, nemligen att föreningen icke åstadkommer indragning af en enda tjänst, så kan ju ändock icke uppstå någon annan ökad utgift än afföningen åt den nye chefen, och denna må man sätta högst betydlig, så skall den likväl alltid mer än kompenseras af den vinst, som kommer att uppstå genom användning af gemensamma lokaler och samtidigt anskaffande af materialier med mera. Att komma till någon högre utgift i följd af föreningen är således i och för sig omöjligt.

Det var närmast med anledning af herr statsrådets yttrande om förhållandena i utlandet, som jag önskade att få säga några ord. I olikhet med honom vågar jag tillmäta stor vikt åt exempen derifrån, ty är det några förvaltningsgrenar, som äro universella, så är det väl posten och telegrafan. I följd af verldspostföreningen kan man ju säga, att den civiliserade verlden i postalt afseende är en enhet, och i följd af telegrafunionen gäller detsamma i telegrafiskt hänseende. Från Japan till Australien, från Sverige till Sydafrikanska republiken, öfver allt måste ordningen för post- och telegraftjensten, organisationen af post- och telegranstalter vara ungefär likartad. Vid sådant förhållande måste det ju finnas en bestämd presumtion för att det sätt att anordna förvaltningen eller den förvaltningsnorm, som befunnits möjlig, lämplig och fördelaktig i ett land, äfven skall vara det i ett annat land, tillhörande dessa stora unioner.

Nästan alla länder i Europa, med undantag af fyra, hafva följt exemplet från Tyskland, och förenat post- och telegrafverken. Herr statsrådet frågade: hvar har det bevisats att de äro lyckade, dessa föreningar? Jo, i det betänkande, om hvilket han fülde ett välvilligt omdöme, för hvilket jag är honom tacksam, finnes en fullständig redogörelse för de svar, som från främmande post- och telegraftörvaltningar ankommo på de frågor, som man i detta hänseende till dem

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

affät, och dessa svar äro sammanställande deri, att denna förening verkat godt.

Jag hade för ett par år sedan den äran att vara Sveriges ombud på världspostkongressen i Wien. Helt naturligt, med anledning af det uppdrag jag då innehade att vara ordförande i post- och telegrafkomitén, vände jag mig till de delegerade vid kongressen — och sådana funnos från alla världspostföreningen tillhörande länder med undantag af ett — och frågade dem om deras erfarenhet angående föreningen af post- och telegrafverken. För dem alla var det verkligen en solklar sak, att dessa båda kommunikationsgrenar skulle vara förenade, och det var icke tal om några olägenheter. Naturligtvis, svarade de, hade motstånd i början mött från tjänstemännens sida af det helt naturliga skälet, att föreningen medförde en betydlig indragning af tjänster, och detta motstånd hade företrädesvis visat sig från telegrajtjänstemännens sida, därför att de misstänkte att det mindre verket skulle assimileras med och uppgå i det större. Men, sade de, sedan föreningen genomförts och öfvergångstiden gått förbi, var det slut med missnöjet, och de hade endast sett välgörande verkningar af föreningen såväl i finansielt hänseende som för allmänheten. Jag talade äfven om samma sak med statssekreteraren von Stephan, det tyska postverkets chef, och han sade mig alldeles detsamma. "Nå, huru ställer sig hos eder telegrafverket till föreningsfrågan?" frågade han. Jag nödgades erkänna, att det största motståndet kom derifrån. "Alldeles som hos oss", genmälde han, "men missnöjet har nu lagt sig", och han tillade, att ett par af hans mest framstående öfverpostdirektörer voro forna telegrajtjänstemän.

Det yttrades, att det förenade verkets organisation i Tyskland icke skulle vara likartad med den här ifrågasatta. Någon verklig förening i centraladministrationen skulle ej vara genomförd; der finnes särskilda direktörer under statssekreteraren, som sjelf innehade en ministers ställning och icke en sådan chefsplats som en generaldirektör hos oss. Han innehar dock en sådan ställning, att han ingriper ganska betydligt i förvaltningen, och den, som läst förhandlingarna i tyska riksdagen vid behandlingen af post- och telegrafbudgeten, ser der bäst, huru statssekreteraren är den verkliga chefen, den som sammanhåller alltsammans. Det är sant, att under honom finnas tre särskilda direktörer, men en af dem handlägger de för båda grenarne gemensamma ärendena, nemligen finansiella frågor och hela räakenskapsväsendet, en har de telegraftekniska och särskilda telegrafärendena om hand, och till den tredjes afdelning höra slutligen alla frågor om personalen vid de förenade post- och telegrafanstalterna. Det är sålunda en verklig förening och icke två skilda embetsverk, och det förhåller sig ej så, som herr Ljungman sade, att i Tyskland posten och telegrafen hafva hvar sin särskilda chef.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet erinrade också om Italien och omnämnde anmärkningar, som der skulle framställts mot föreningen, och hvilka särskildt betonats af telegrafstyrelsen. Det var ett särdeles olyckligt exempel, som telegrafstyrelsen dervidlag åberopat. 1889, om jag minnes rätt, förenades post- och telegraf-

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

verken i Italien, och detta skedde på det sätt, att verken erhöles en gemensam chef, men i distriktsförvaltningen kom ingen förening till stånd och i lokalförvaltningen endast till någon del. Telegrafstyrelsen har nu omnämmt ett uttalande, af 1891 tror jag, af dåvarande chefen för post- och telegrafdepartementet, hvilket visserligen egentligen angick undervisningsväsendet, men deri han äfven yttrat någonting, som antydde, att han icke egentligen var stämd för föreningen. Detta var 1891, och telegrafstyrelsen återopade det 1893. Emellertid bar det sig icke bättre, än att samma år 1893 i juni framlade den nye post- och telegrafministern för Italiens deputeradekammar och senat, med vitsordande af föreningens stora fördelar, ett förslag till fullständig förening af post- och telegrafanstalterna och fullständig sammanslagning af distriktsförvaltningen, och detta förslag antogs af både kammar och senaten. Det är mig veterligen ännu icke promulgeradt, förmodligen beroende på den ministërförändring, som egde rum nyligen, men det har genomgått pröfning hos conseil d'état.

När vi nu hafva dessa exempel från utlandet, och det ju är, såsom jag förut yttrat, presumtion för att samma förvaltningsform bör kunna användas äfven hos oss, då är frågan: finnas här några särskilda förhållanden, som betinga att så ej kan ske? Det har icke anförts några särskilda omständigheter i postaliskt hänseende, som skulle hindra en dylik förening, och således måste det vara ur telegrafiskt hänseende som hinder skulle möta. Frågar jag då: hvad är det för omständigheter, som i telegrafiskt hänseende skulle förorsaka en så diametral olikhet mellan Sverige och öfriga kulturländer, särskildt Tyskland, att det sätt att anordna tjenstgöringen på en gemensam anstalt, som der praktiserats i 18 år utan olägenhet för telegraf-tjenstgöringen, icke skulle kunna genomföras i Sverige, så vill det synas mig, att man blir beviset skyldig. Det är visserligen ett skäl, som anføres, nemligen att man kunde befara, att den telegraftekniska skickligheten skulle blifva mindre i ett förenadt post- och telegrafverk än i det sjelfständiga telegrafverket, men detta skäl, om det haft någon betydelse, kommer väl att bortfalla nu, sedan Kongl. Maj:t på fördragning af chefen för finansdepartementet tillstyrkt tillsättande af distriktsingenjörer inom telegrafverket, som just skulle handhafva de ärenden, hvilka fordra särskilda tekniska insigter, ty då blir behofvet af tekniska insigter mindre hos tjenstemännen vid de förenade anstalterna. Således tala efter min uppfattning utlandets exempel kraftigt för en dylik organisation äfven i vårt land, när man nemligen icke kunnat framdraga några särskilda skäl, hvarför den just här icke skulle kunna genomföras.

Herr von Friesen erinrade om, och han synes mig dermed hafva träffat frågans kärnpunkt, att hufvudsaken är att söka åstadkomma en förening af de mindre anstalterna, och han framhöll, huru det gått hittills. 1873 meddelades nödiga föreskrifter i syfte att åstadkomma förening af sådana anstalter, och sedan dess hafva vi hunnit till 7, han sade 6, men vi hafva verkligen hunnit till 7 sådana förenade post- och telegrafanstalter, förutom några filialkontor. Detta på 21 år. Jag tror dock, att ofantligt mycket mera borde kunna

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

hafva åstadkommit i den vägen under dessa många år, och jag vill i det hänseendet anföra ett exempel. Under ett af de första åren, sedan jag mottagit mitt nuvarande embete, besökte jag under en inspektionsresa ett postkontor på landet. Der fans en ordinarie postmästare, och som en postmästare derjemte måste hafva ett biträde, emedan det vid värdeposternas inslagning skall finnas ett vittne, så fans der också ett biträde, som jag dock tror icke aflönades med mera än 200 kronor. Jag undersökte, huru mycket postmästaren hade att göra. Detta var ej mycket, ty detta kontor var ett af de få postkontor på landet, som vi ännu hade kvar, der göromålen verkligen voro mycket lindriga. Jag begaf mig derpå till andra ändan af huset, der det fans en telegrafstation, som jag också besökte. Der residerade äfven en ordinarie tjänsteman, och på fråga meddelade han mig, att också hos honom stälde sig arbetet mycket lugnt. Ja, på det stället florerade verkligen tjänstemän, ty utanför postkontoret hade jag nöjet sammanträffa med ännu en tjänsteman, chefen för tullväsendet på platsen, och äfven denne medgaf på fråga, att han icke var nedtyngd af arbete. Här vågar jag bestämdt påstå, att en förening af post- och telegrafanstalterna mycket väl kunnat genomföras, och detta påyrkades äfven af korrespondenterna på platsen, som förutsågo hvad som eljest måste inträffa. Förening kunde emellertid af den vanliga anledningen ej komma till stånd, och hvad har följden blifvit? Naturligtvis bar sig hvarken telegrafstationen eller postkontoret såsom särskilda anstalter. Telegrafstationen är borta, och postkontoret är också borta. Först indrogs telegrafstationen, och nu har generalpoststyrelsen måst vidtaga samma åtgärd i afseende å postkontoret och inrätta en poststation i stället. Men allmänheten på platsen, det är den som blef lidande, ty nu har den hvarken postkontor eller telegrafstation. Det nu anförda exemplet är ett — och många andra skulle kunna anföras — som visa att — jag vill begagna detta tillfälle att nämna, att det bästa samarbete är rådande mellan cheferna för post- och telegrafstyrelserna — man i allt fall icke kan komma långt med dessa föreningar, så länge det finnes två skilda styrelser. Och, mine herrar, om vi verkligen komme något längre på den vägen, om vi lyckades genomföra en massa dylika föreningar — och Kongl. Maj:t vidhåller, enligt hvad chefen för finansdepartementet meddelat, fortfarande den åsigten, att de mindre anstalterna böra förenas — så blir administrationen ytterst tungrodd och besvärlig, enär alla ärenden, äfven de minsta, såsom fråga om några dagars tjänstledighet, skola handläggas af både generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen med deras två generaldirektörer och fyra byråchefer. Detta är ju ett maskineri, som nu visserligen kan användas derigenom att man begagnar vissa genvägar och vidare har att göra endast med ett fåtal dylika anstalter, men som, om anstalternas antal skulle ökas, blefve högeligen tungrodd och i så väsentlig mån skulle förhindra och försena administrationen, att man af denna anledning måste, befarar jag, öfvergifva den en gång inslagna vägen.

Jag kommer således till det resultat, att om man önskar en förening af post- och telegrafanstalter, går det icke på annat sätt att

genomföra densamma än genom att börja i toppen och förena styrelserna. Eljest vinner man ingenting.

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! Jag skall yttra mig helt kort. Jag kan dock icke underlåta att med några ord bemöta herr von Friesen. Han har, om jag fattat honom rätt, velat binda mig vid statsrådsprotokollet så till vida, att det skulle vara på den omständigheten, att jag med stöd af generalpoststyrelsens utlåtande i frågan ansåg en sammanslagning skola medföra en ökning i de årliga kostnaderna med 27,000 kronor, som jag egentligen grundade mitt afstyrkande af denna sammanslagning. Denna omständighet har också medverkat dertill. Jag har framhållit de siffror, som herr von Friesen gått igenom, och påpekat, att man kan ha olika åsigt om desamma, att man kan pröfva dem och möjligen anse de ifrågasatta utgiftsposterna vara i större eller mindre mån obehöfliga; men jag har tillåtit mig antaga, att de till största delen vore behöfliga. Detta har nu herr von Friesen velat bestrida, i det han förklarar, att han i detta fall hyser större förtroende till telegrafstyrelsen. Det passar bättre in för hans bevisföring, naturligtvis, att vid detta tillfälle ställa sig på telegrafstyrelsens sida; eljest synes han icke vara särskildt benägen att hylla de åsigt, som af telegrafstyrelsens förfäktats, men här var det lämpligt. Emellertid tror jag verkligen, att litet hvar af andra sakkunnige än han, som jag antager vara ganska sakkunnig i dessa förhållanden, skall gifva mig rätt deruti, att den mycket omtalade sous-chefen ändå kan blifva behöflig.

Jag tror, att åtminstone större delen af de 8,200 kronor, som han ansåg vara obehöfliga för distriktsförvaltningen och för höjande af postinspektörernas arvoden, ändå bör beviljas för att fylla billighetens och rättvisans kraf, då ju dessa inspektörer skulle få ökad arbete med att inspektera både post- och telegrafväsendet inom sina distrikt. Jag kan därför icke skjuta bort denna siffra, utan måste anse, att åtminstone en del deraf är nödvändig, så mycket mer som det enligt generalpoststyrelsens åsigt nödvändigtvis måste i 3 distrikt tillkomma en ny tjänsteman.

Den ärade talaren har vidare velat gifva mig rätt så till vida, att han gifvit mig ett godt examensbetyg i fråga om att kunna dividera med 2. Han undrar emellertid på att jag så exakt uppgifvit siffran 47,500, d. v. s. hälften af 95,000 kronor. Detta skulle just vara hvad som erfordras till afföring af särskilda kassörer för räkenskapsföringen vid de större stationerna. Han tyckes icke vilja bestrida, att tillsättandet af sådana kassörer är nödvändigt, och han sade, om jag minnes rätt, att embetsverket ansett *uppemot hälften* af det beräknade beloppet, 95,000 kronor, skulle behöfvas för detta ändamål. Jag har nu tagit det så precis som till jemt hälften af den nämnda summan. Jag skall emellertid be att få upplysa honom om att det står icke "uppemot hälften", utan "ej lägre än hälften", och då syntes mig, att man kunde våga sig på att taga precis hälften.

Vidare har han talat om förhållandet mellan ordinarie och extra

Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)

tjenstemän och påpekat, att man i dag redan anslagit 30,000 kronor för beredande af semester åt posttjenstemän. Förhållandet är det — och det är en ganska viktig omständighet — att komiterade — det måste jag säga — hafva, som det synes, för att göra besparingar icke förbättrat, utan snarare försämrat förhållandet mellan ordinarie och extra tjenstemän inom postverket. Det förhåller sig nemligen så, som jag förut framhållit och hvilket också föranledt Riksdagen, denna gång liksom förut, att ånyo sätta ett antal postexpeditörer på ordinarie stat, att avancementet inom postverket är så dåligt, att en tjensteman vanligen avancerar till ordinarie vid en ålder af omkring 36 år och efter cirka 13 tjensteår. Så förhåller det sig nu, och det fordras naturligtvis, för att tillmötesgå billiga anspråk på avancement, att i någon mån öka de ordinarie tjenstemännens antal undan för undan, för att det icke skall bli alldeles hopplöst på den banan, så att knappast någon vill inträda i postverket med utsigt att få gå som extra tjensteman i så många år. Riksdagen har nu också bifallit Kongl. Maj:ts framställning i detta syfte. Då det gäller en ny sak, är det dock nödvändigt att taga hänsyn äfven till denna omständighet. Utskottet har sjelitt erkänt, att tjenstemännens ställning icke blifver bättre i detta afseende. — Vid telegrafens ställa sig förhållandena helt annorlunda, och derifrån komma nog inga pretentioner att på länge erkännas i fråga om ökning af ordinarie tjenstemännens antal, åtminstone icke i någon betydligare mån. Der ställer det sig nemligen så, att en tjensteman blir ordinarie efter knappa $2\frac{1}{2}$ års tjenstetid och vid en ålder af 23 à 24 år. Om de båda embetsverken sammanslås, kommer naturligtvis det menliga förhållandet att fördelas på dem båda. Derfor har jag ansett mig hafva grundad anledning att godkänna denna summa å 30,000 kronor, som herr von Friesen velat stryka.

Han hade ändtligen den vänligheten att godkänna den post å 30,470 kronor, som är uppförd för frimärkesrabatten.

Jag vidhåller emellertid, hvad jag flera gånger förut yttrat, att om icke förhållandena stälde sig så, som jag nämnt, eller att sammanläggningen skulle medföra en ökad kostnad af 27,000 kronor, så skulle jag anse, att 95,000 kronor i hvarje fall vore en för liten besparing för att derpå grunda en så oviss sak som att ordna om hela det nuvarande förhållandet.

Herr von Friesen vill binda mig vid det omnämnda yttrandet i statsrådsprotokollet, så att jag icke skulle ha lof att säga, hvad jag sagt i dag. Jag anser mig emellertid icke vara bunden af detta yttrande på ett sådant sätt, att jag icke skulle ha rättighet att yttra hvad jag gjort. Jag tillät mig vid föredragningen af denna sammanslagningsfråga att yttra till statsrådsprotokollet: "Då vid särskilda tillfällen under de senast förflutna tjugufem åren frågan om post- och telegrafverkens förening bragts på dagordningen, har det i främsta rummet bestämmande skälet härför varit åstundan att genom föreningen åvägabringa en minskning i administrationskostnaderna för de båda förvaltningsgrenarne."

Det är sant. Sedan säger jag: "Det synes mig efter den verkställda utredningen icke kunna betviflas, att den ifrågasatta föreningen

af post- och telegrafverken icke komme att för statsverket medföra den påräknade besparingen, utan i stället en ökad utgift. Om detta måste anses ådagalagdt, är dermed ock det skäl, som i främsta rummet anförts för önskvärdheten af föreningen, bortfallet.“

Slutligen säger jag: “Då det åter gäller att väga mellan de för och emot föreningen anförda skälen, tvekar jag icke att uttala den mening, att, sedan sammanslagningstanken beröfvats det stöd, som legat uti utsigten af en ekonomisk besparing för statsverket, de öfriga skäl, som anförts för föreningen, icke äro af beskaffenhet att böra föllas utslaget till dennas fördel. En kortfattad öfersigt af sagda skäl skall, enligt min åsigt, ådagalägga detta.“

Jag hänsyftade dermed på att den ekonomiska besparingen visserligen vore hufvudsaken, men det måtte väl vara tillåtet att anse, att, då besparingarne äro ganska ringa, det icke kan vara skäl att vidtaga en så oviss åtgärd som att sammanslå de båda verken utan att vara säker om att man äfven vunnit de andra fördelar, som här omnämnts.

Nu säger herr von Friesen: detta är godt och väl, och det är icke den stora sammanslagningen, som är hufvudsak, utan det gäller de små stationerna; de äro sjelfva roten och upphovet till hans önskan att få sammanslagningen till stånd; der kan man göra besparingar med 900 kronor — eller hvad det nu var för siffra — vid hvarje station. Jag tror emellertid icke, att han kan bevisa detta. Jag har motbevis här. Jag tror icke, att man kan göra en sådan besparing. Säkert är, att vid sådana stationer, som ha en liffig telefonverksamhet, är det omöjligt att göra någon besparing, såvida det icke skall ske på bekostnad af allmänheten.

Jag vill upprigtigt meddela kammaren, att jag fullkomligt ärligt sträfvat för en dylik sammanslagning af småstationer. Det var år 1873, som det först bestämdes, att en sådan sammanslagning skulle ske. Uppkomme hinder vid uppgörelsen mellan posten och telegrafverken, skulle frågan förfalla. Enligt ett af mig senare Kongl. Maj:t förelagdt förslag skulle, vid tvist mellan de båda styrelserna, saken hänskjutas under Kongl. Maj:ts afgörande. Så har också skett vid ett och annat tillfälle, senast i fråga om Fjällsjö, der de båda respektive styrelserna stodo mot hvarandra. Emellertid tillstyrkte jag verkligen Kongl. Maj:t sammanslagningen, trots telegrafstyrelsens afstyrkande, blott för att pröfva, huru den skulle taga sig ut. Jag tror, att denna sammanslagning ännu icke är fullständigt genomförd, åtminstone icke så långt, att man deraf fått se resultatet. Det är en och annan sådan sammanslagning, som blifvit försökt; i betänkandet förekommer listan på dem. Särskildt redogöres för de olägenheter och svårigheter, som förekommit vid Byske station — alltför vidlyftigt att här relatera. Jag vill än en gång framhålla, att då komitén tillsattes, var jag fullkomligt opartisk.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid.

Herr friherre Åkerhielm: Herr greve och talman, mine herrar!
Jag skall af aktning för kammaren och då diskussionen så länge fort-

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

gått, söka att fatta mig rätt kort, och än mera, jag skall söka att hålla ord.

Vi ha hört från stockholmsstadsbanken helt nyss påpekas, hvad som här skulle vara hufvudfrågan. Ja, det är just det jag skulle vilja undersöka: hvad är hufvudfrågan? Man skulle af diskussionen kunna tro, att hufvudfrågan är att få ett uttalande om lämpligheten eller icke af en sammanslagning af post- och telegrafverken. Nej, det är icke hufvudfrågan; det må vara, att det är den fråga, som har intresserat många och kanske till och med drifvit åtskilliga att yttra sig som de gjort, men det är icke nu tillfälle att pröfva gagnet eller ej af de båda verkens sammanslagning, ej ens att derom orda. Dessutom är redan frågan om den vikt, ett sådant uttalande kan hafva, afgjord. Första Kammaren har nemligen beslutat i öfverensstämmelse med statsutskottets förslag; en Riksdagens skrivelse i saken kommer således icke till stånd. Hvad vi nu här i Andra Kammaren yttra för eller emot en sammanslagning af de båda verken stannar alltså vid blotta sympatier.

Hufvudfrågan är den: Har Kongl. Maj:t ansett sig böra äska anslag för telegraf- och telefonväsendet? Ja. Har statsutskottet ansett sig böra, på sätt här synes af betänkandet, tillstyrka den kongl. propositionen i vissa delar? Ja. Hafva de reservanter mot utskottets betänkande, som tillhöra denna kammare, yttrat sig deremot? Ja. Hvad hafva de haft för skäl att icke nu bifalla anslaget till telegrafverket? Näppeligen har det varit det skälet, att ett bifall skulle hindra en sammanslagning af de båda verken, emedan i Kongl. Maj:ts proposition tydligt står omtaladt det vilkor, som från statsrådsbanken redan blifvit framhållet, eller att samtliga de i Kongl. Maj:ts proposition tillgodosedde tjänstemännen skola vara underkastade de förändrade förhållanden, som i följd af en sammanslagning af post- och telegrafverken kunna inträffa. Det måste således vara ett annat skäl, som framkallat reservationen. Hvilket det skälet varit, fick jag klart för mig af den förste talaren, som från talarestolen i dag yttrade sig i denna fråga på sitt vanliga rediga och klara sätt. Skälet var nog, att man skulle genom ett nekande af det begärda anslaget påskynda sammanslagningen af de båda verken. Man skulle alltså öfva tryck på en motsträfvig styrelse. Jag vill för min del i detta ögonblick hvarken yttra mig för eller mot en sammanslagning af post- och telegrafverken. Jag vill endast hafva sagt, att denna sida af saken och detta skäl för ett afslag, att utöfva ett tryck på en af en styrelse förfäktad mening, har genom Första Kammarens beslut helt och hållet fallit bort. Här kvarstår nu endast att pröfva den af Kongl. Maj:t föreslagna stat för telegrafverket. Kan man, utan att binda sitt blifvande votum i sammanslagningsfrågan, bifalla Kongl. Maj:ts proposition i fråga om telegrafverket? Eller skall man af sympati för eller missbelåtenhet med deras styrelsens uppträdande skilja på de båda verken och behandla det ena på ett sätt och det andra på ett annat? Jag vill icke detta. Jag anser det vara rätt, att embetsverk, då de höras, våga uttala sina meningar om hvad de finna vara riktigt och nyttigt, och jag vill därför icke vara med om att utöfva något tryck på denna deras rätt och pligt. För en frågas

fulla utredning äro dessa belysande yttranden af nöden, och Riksdagens kamrar böra ej med afknappade anslag straffa det fria utredande ordet, utan väl hellre uppskatta det och skydda det.

Af samma orsak således som jag röstade för Kongl. Maj:ts proposition i fråga om postverket, af samma orsak kommer jag att rösta för Kongl. Maj:ts proposition i fråga om telegrafverket.

*Angående
anslag till
telegrafverket.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll herr A. Perssons m. fl. vid punkten fogade reservation.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

Mom. a)

Bifölls.

Under *mom. b)*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet:

“att Riksdagen må medgifva, att, derest vid statens skogsskolor vid Grönbo och Kalleberga samt, i händelse af bifall till hvad utskottet i punkt 5:o här nedan föreslår, jemväl vid Bispgården finnes böra såsom föreståndare anställas annan person än jägmästaren i det revir, inom hvilket skolan är belägen, Kongl. Maj:t må ega att till sådan skolföreståndare, hvilken skall vara pliktig att, der sådant honom af domänstyrelsen uppdrages, under vederbörande revirförvaltares ledning öfvertaga förvaltningen af skolan omgifvande eller angränsande kronopark, anvisa, utöfver den för befattningen anslagna lön, ett fyllnadsarfvode af 1,000 kronor, för år räknadt, att utgå af reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet.“

Ordet begärdes af

Herr von Friesen, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening och nu yttrade: Oaktadt tiden är långt liden kan jag icke, då jag är reservant mot utskottets hemställan i detta moment, underlåta att angifva de skäl, som föranledt mig att hysa en från utskottet afvikande mening.

Jag ämnar egentligen icke motsätta mig den anordning, som här af Kongl. Maj:t föreslagits, nemligen att i vissa fall föreståndareplats för skogsskola skulle skiljas från revirförvaltarebefattning. Ty det kan utan tvifvel inträffa, att en revirförvaltare är lämplig såsom sådan, men olämplig såsom föreståndare för skogsskola. Jag inser äfven mycket väl, att revirförvaltarebefattningen i vissa revir kan taga jägmästarens tid så i anspråk, att han icke kan egna sig åt ledningen

af skogsskolan. Det är således icke mot sjelfva saken, jag har något att erinra. Det är i anledning af den form, i hvilken den framkommit, som jag på det bestämdaste vill motsätta mig Kongl. Maj:ts förevarande framställning, när jag anser, att det för Riksdagen är synnerligen viktigt, att icke något trassel uppkommer med anslagen på budgeten. Det har under några år egt rum, att Kongl. Maj:t från reservationsanslaget "till kronoskogårdens förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet" har tagit medel till ett ändamål, för hvilket det finnes ett bestämdt anslag på ordinarie stat, nemligen till statens skogsskolor. Då det på sjunde hufvudtiteln finnes ett reservationsanslag "till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet", förefaller det mig temligen tydligt, att meningen är, att från detta sista anslag böra utgå medel endast för sådana hithörande ändamål, för hvilka icke finnas några särskilda anslag och således icke för "statens skogsskolor", för hvilka, som jag nyss nämnde, ett särskildt *bestämt* anslag finnes. Jag vill nu icke uppehålla mig vid det, som har varit; men det synes mig vara origtigt, att Riksdagen sjelf inslår på en väg, som leder till förryckning af ändamålen med af Riksdagen sjelf beviljade anslag. Om här föreslagits, att det bestämda anslaget till skogsskolorna skulle ökas till visst belopp, och reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning minskas med samma belopp i staten, då skulle jag icke haft något att erinra mot den ifrågasatta anordningen; men som förhållandet nu är, kan jag icke godkänna förslaget, utan ber att få yrka afslag derå.

Jag tror icke, att någon olägenhet för den närmaste framtiden skall uppkomma, om kammaren nu afslår utskottets hemställan. Förhållandena kunna ordnas nästa riksdag, derigenom att ett förslag i den riktning jag framhållit då framlägges af Kongl. Maj:t.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen anförde: Hvad beträffar att taga det föreslagna fyllnadsarfvodet åt de nu ifrågasavarande skogsskoleföreståndarne från det bestämda anslaget till skogsskolorna, så tror jag, att det har sina olägenheter, emedan det är ovisst, huru dessa utgifter komma att utgå. Ätminstone är förhållandet så i afseende på skogsskolan vid Kolleberga; ty orsaken till att icke vederbörande revirförvaltare der kan vara föreståndare för skolan, beror på helsoskäl. Förvaltaren är nemligen döf, så att han icke kan vara lärare; hvarför detta hans åliggande måste skötas af en annan person. Men detta förhållande kan upphöra, då en annan revirförvaltare kommer på platsen. Jag tror därför, att det vore olämpligt att förlägga denna utgift till en bestämd anslagspost. Det kan visserligen tyckas, att namnet bör gifva tillkänna, att den för detta ändamål erforderliga fyllnadssumman borde tagas från anslaget till skogsskolorna; men å andra sidan tror jag, att namnet äfven kan passa in på reservationsanslaget, som ju utgår till befrämjande af skogsväsendet i allmänhet. Man kan väl icke neka till, att den utgift, om hvilken här är fråga, skall utgå för ett ändamål, som befrämjar skogsväsendet i allmänhet. De skogslärlingar, som vid dessa skolor undervisas, gå ju till största delen till anställningar i enskild

tjenst, ty staten konsumerar ej mer än en 8 à 10 stycken om året för att rekrytera sina kronojägare. Det är således till den stora allmänhetens nytta dessa elever få sin undervisning. Det skulle vara ledsamt, ja olämpligt synes mig, om icke den begärda lilla summan kunde beviljas nu. Det är väl sant, såsom den siste talaren sade, att man kan fortsätta som hittills, men det är likväl ett arfvode, som är behöfligt, och jag tror icke, att det är så lämpligt, att det fortgår så som det nu gör. Det har varit nödvändigt hittills; men det är för att ordna saken, som det nu föreliggande förslaget framkommit. Jag undrar verkligen om namnet kan hafva så stor betydelse i fråga om hvarifrån anslaget skall tagas, att man för den orsakens skull bör afslå denna punkt.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 5—10.

Biföllos.

Punkten 11.

Utskottet hemställde under *mom a)*: att Riksdagen måtte för anläggning af telefonledningar från Norrköping till Örebro och från Stockholm öfver Sala och Norberg till Falun på extra stat för år 1895 bevilja 97,200 kronor.

Häremot hade reservation anmälts af herr *S. G. von Friesen*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa, att Kongl. Maj:ts framställning om anslag för anläggning af dessa telefonledningar ej måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr von Friesen: Den första af de i den föredragna punkten omnämnda telefonledningarne var före äfven vid nästlidet års riksdag. Äfven den andra var då ehuru endast delvis före, nemligen delen Upsala—Sala—Norberg; nu hafva tillkommit dels linien Stockholm—Upsala, dels linien Norberg—Falun. Då yttrade Riksdagen, som afslog de för dessa linier äskade anslagen, i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t: "Vid pröfningen häraf har Riksdagen utgått från den uppfattning, som, enligt hvad departementschefen jemväl antydt, under de senare åren gjort sig gällande i fråga om sättet för beredande af medel till statens telefonbyggnader, eller att företrädesvis sådana ledningar böra bekostas med anslag utan återbetalningsskyldighet, hvilka, ehuru för telefonnätet i dess helhet nödvändiga, på grund af sin långsträckthet eller till följd af andra omständigheter icke anses kunna lemna den afkastning, att anläggningsskapitalet kan förräntas och på jemförelsevis kortare tid amorteras. Enligt hvad Riksdagen trott sig finna, uppfylles nu denna fordran bland ifrågavarande telefonsträckningar allenast af linierna

Norrköping—Vestervik—Oskarshamn, Sundsvall—Östersund, Malmö—Helsingborg samt Varekil—Hättan.“ Riksdagen yttrade således förra året, att de vilkor, som Riksdagen ansåg borde uppfyllas af sådana telefonlinier, hvilka skulle bekostas med direkta anslag af statsmedel, icke uppfyldes af linien Norrköping—Örebro, och ej heller af linien Upsala—Sala—Norberg.

För min del står jag fortfarande på den ståndpunkt, som Riksdagen i sin helhet då intog. Jag anser, att så väl den ena som den andra af dessa ledningar kunna lemna både ränta och amortering och att det således ej bör ifrågakomma, att till dem gifva direkta anslag af statsmedel. Jag vill ej på något sätt bestrida önskvärdheten af, att dessa linier blifva byggda, ty jag är förvissad, att dermed stora fördelar skulle vinnas. och det är klart att jag hyser denna öfvertygelse, då, såsom jag nyss yttrade, det är min åsigt, att de skulle lemna både ränta och amortering på anläggningskapitalet. Jag vill således ej bestrida dessa ledningars lämplighet och nödvändighet, utan hvad jag vill bestrida är, att de skola betunga *budgeten*.

Ty det är ej mindre än 97,200 kronor, hvarmed *budgeten* skulle ökas, om detta Kongl. Maj:ts förslag blefve af Riksdagen godkändt. Och jag tror, att under nuvarande förhållanden hvarje besparing, som kan göras, är synnerligen önskvärd.

Det är af detta skäl, som jag nu ber att få yrka afslag på utskottets hemställan. Ty endast i den mån, som telefonväsendet sjelft lemnar öfverskott och dermed tillgångar till nyanläggningar, synes mig, att telefonväsendets utveckling hädanefter bör ega rum.

Om denna uppfattning är jag ej ensam, ty den delas af utskottet i dess helhet. Utskottet anser nemligen, i likhet med mig, att det hädanefter endast i undantagsfall bör ifrågakomma, att telefonledningarna anläggas genom direkta anslag af statsmedel.

Men utskottet säger, att eftersom Riksdagen ej förut gifvit Kongl. Maj:t en påstötning om denna dess önskan, det torde vara något tvärt att med ens slå in på den banan. Mig synes det deremot, att det just nu är en synnerligt lämplig tidpunkt att beträda den vägen. Vid 1889 års riksdag beviljades för nu ifrågavarande ändamål ett anslag på 750,000 kronor att utgå med 150,000 kronor årligen under hvar och ett af de följande fem åren. År 1894 är således det sista året, under hvilket dessa 150,000 kronor utgå. I enlighet med 1889 års Riksdags beslut bör således detta anslag upphöra efter utgången af år 1894. Det synes mig därför, att Kongl. Maj:t ej bör kunna anses vara oförberedd på att nu icke vidare några direkta anslag till telefonledningarnas anläggning komma att beviljas.

Att telefonväsendet nu — så vidt man kan döma af beräkningarna — ej saknar tillgångar att bestrida både ränta och amortering på anläggningskostnaden för dessa telefonledningar, synes vara uppenbart; man inhemtar nemligen af de gjorda beräkningarna, att det under år 1895 skulle blifva ett öfverskott af 67,000 kronor på telefonmedlen. Men 67,000 kronor räcka till ränta och amortering på ett betydligt kapital, äfven om amorteringstiden sättes så kort som 10 år, hvilket jag för min del skulle önska. Af det anförda torde framgå, att möj-

lighet bör finnas att bygga dessa linier, äfven om det begärda anslaget nu ej skulle beviljas.

Då jag således fasthåller den uppfattning rörande specielt dessa linier, som uttalades af 1893 års riksdag, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Häruti instämde herr *John Olsson*.

Vidare yttrade:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag hörde nyss med glädje, att herr von Friesen yttrade, att han vore en vän af telefonväsendets utveckling, och önskade bereda all möjlig framgång åt detsamma. Men det förefaller, som om detta var ett ord, som han icke håller, då han, så vidt jag kan förstå, vid hvarje tillfälle söker hindra denna utveckling. Nu önskar han att skuldsättningen skall fortsättas för upprättandet af sådana långa telefonlinier, som de här föreslagna, hvilka icke kunna lemna någon afsevärd afkastning för att betala ränta och amortering. De kortare ledningar åter, som inköpas för öfverskotten på telefonmedlen, behöfvas för att utvidga det stora nätet. De behöfva heller icke ränta af sig i så hög grad, eftersom man icke är tvungen att låna penningar för dem. De äro i alla fall mera rentabla, än dessa långa ledningar äro. Nu har herr von Friesen icke bestridt behöfligheten af de här föreslagna telefonlinierna; men genom att med lånta penningar anlägga dem inskränker man telefonväsendets utveckling. Det stämmer icke öfverens med den önskan, han uttryckte, att han ville främja telefonväsendet. Jag skulle tro, att kammaren icke hyllar den åsigten; och den gör väl uti att bevilja detta anslag, som är tillstyrkt af utskottets samtliga ledamöter utom herr von Friesen.

Herr Ollas A. Ericsson: Då jag deltagit i det slut, hvartill statsutskottet kommit i denna punkt, så vill jag med anledning af herr von Friesens yttrande säga några ord. Han ansåg, att nu vore den rätta tidpunkten inne för att helt och hållet vägra anslag till nya telefonledningar. Han grundade denna sin åsigt hufvudsakligast derpå, att i och med utgången af detta år hade man utbekommit hela den summa, som 1889 års Riksdag beviljade för anläggning af telefonledningar. Men jag skall då be att få påpeka, att utom detta anslag har Riksdagen under de senaste åren, jemväl på extra stat, för anläggning af särskilda telefonledningar beviljat afsevärda belopp. Jag skall blott nämna beloppen för de 2 sista åren. År 1892 beviljade Riksdagen, förutom den år 1889 bestämda femtedelen af 750,000 kronor, för anläggning af vissa telefonledningar 206,450 kronor och i föl för samma ändamål, utom sista femtedelen af förut omnämnda anslag, 134,600 kronor. Nu kommer statsutskottet i år och föreslår endast den jemförelsevis blygsamma summan af 97,200 kronor, hvarjemte statsutskottet tillika gjort det uttalande, "att man hädanefter anser den tidpunkt vara inne, då endast i undantagsfall vidare anslag för anläggning af telefonledningar behöfva af Riksdagen beviljas, och att

sålunda de ytterligare länkar i telefonnätet, som kunna anses erforderliga, böra bekostas antingen genom uppkommen behållning å telefonrörelsen eller, om så skulle vara behöfligt, genom upplånade medel". Således tror jag, att man genom bifall till utskottets förslag hädanefter skulle komma till just det resultat, som herr von Friesen åsyftar. Och då jag tror det vara Riksdagen föga värdigt att så hastigt, som von Friesen föreslår, afbryta sin frikostighet mot telefonerna, anser jag det vara välbetänkt, att Riksdagen bifaller statsutskottets förslag i dess helhet, hvartill jag för min del skall be att få yrka bifall.

Herr Larsson från Upsala: Jag anhåller att få fästa kammarens uppmärksamhet på de skäl, som framhöllos förra gången när förslag framställdes om anläggning af en särskild telefonledning mellan Norrköping—Örebro.

Genom upprättandet af en telefonledning mellan nämnda orter skulle undvikas, att samtalen mellan orter i Östergötland och Vestmanland behöfde göras öfver Stockholm. Det är nu nästan omöjligt att få ett samtal mellan orter inom nämnda landskap mellan klockan 10 och 3 på dagen, enär ledningarne i Stockholm äro öfverfyllda med samtal. Det är klart, att det är omöjligt att med säkerhet säga huru stor ränta en sådan anläggning kan lemna på anläggningskapitalet. Men det är uppenbart, att derigenom, att samtal mellan orter inom nämnda landskap icke kan när som helst ega rum, telegrafverket går miste om ganska betydliga inkomster. Det förhåller sig härmed ungefär på samma sätt som med en flod, som strömmar fram. Om jag stryper af den på ett ställe, så fungerar den ej vidare på detta ställe, för så vidt jag ej der skaffar en sidokanal. Det blir en förträngning.

Jag tror, att det är nödvändigt för allmänheten, och att det är fördelaktigt för staten, att berörda olägenhet afhjelpes. De skäl, som tala för denna anläggning, äro många, och de hafva vid föregående tillfälle, då denna fråga förevarit, så klart framhållits, att jag icke skall besvära kammaren med att repetera dem.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ericson i Ransta: Herr talman! På de skäl, som statsutskottet anfört, skall jag be att få tillstyrka bifall till utskottets utlåtande i denna punkt. Det har ju framhållits, att telefonnäten i vårt land särskildt i Falun och andra nordliga trakter blifvit betydligt utvidgade. Förhållandet är också, att om de telefonledningar, om hvilka nu är fråga, icke skulle komma till stånd, så skulle det blifva nästan omöjligt att få tillfälle till ett telefonsamtal med Stockholm, då de nu befintliga linierna äro så upptagna, att man kan få vänta nära nog hela dagar. Då staten låter bygga telefonledningar i landsorterna, så tycker jag också, att det är billigt, att de nya abonnenterna kunna få komma dit de vilja, så att de få någon valuta för sina kostnader.

Jag vill såsom ett tillägg till hvad redan Kongl. Maj:t och utskottet anfört för bifall till denna linie Upsala—Sala—Norberg—Falun nämna exempelvis om telefonledningen mellan Upsala och Sala, att för att

komma t. ex. till Upsala från Heby, som ligger mellan Upsala och Sala 2 eller 3 mil från Upsala, måste samtalet gå öfver Sala, Vesterås, Enköping, Stockholm och till Upsala. Att ett sådant tillvägagående icke kan motsvara ändamålet med telefonledningarna, synes ganska tydligt. Skulle man bifalla herr von Friesens reservation i frågan, så skulle denna ledning uppskjutas till längre fram, när, vet man icke.

Jag yrkar bifall till hvad utskottet i moment a) föreslagit.

Herr von Friesen: Herr talman, Jag vill endast nämna, att jag tror mig hafva visat, att jag är vän af statstelefonen, såsom jag vid en föregående frågas behandling yttrade. Men jag tror, att jag då tillade, att jag visserligen icke vore det i samma utsträckning som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, ty jag anser, att det icke är lämpligt, att utvecklingen går så hastigt, som herr statsrådet synes önska, att den skall gå. Jag har dock aldrig hört till dem, som motsatt sig, att staten skulle öfvertaga telefonväsendet; tvärtom var jag förra riksdagen med om att för statstelefonliniers anläggning bevilja 144,600 kronor, hvilket jag anser vara en ganska aktningvärd summa. Jag har endast ställt mig på samma ståndpunkt, som herr finansministern åtminstone i fjor intog i afseende å dylika telefonledningar, och på samma ståndpunkt, som Riksdagen nästlidet år stälde sig. På denna ståndpunkt står jag fortfarande kvar. Jag bestrider icke hvad de ärade talarne från Upsala, Sala och Falun yttrade angående lämpligheten och nödvändigheten af linien Upsala—Sala—Norberg—Falun, jag tror äfven derpå, men jag vill i handling häfda den ståndpunkt som utskottet intagit. Jag anser, att tiden nu är inne, då medel till dylika ledningar böra kunna erhållas på annat sätt än genom direkta anslag. I det hänseendet har utskottet gifvit en anvisning, nemligen att de ytterligare länkar i telefonnätet, som kunna anses erforderliga, böra bekostas antingen genom uppkommen behållning å telefonrörelsen eller, om så vore behöfligt, genom upplånade medel. Jag skiljer mig från utskottet endast i det afseendet, att jag anser, att, när tiden nu är inne, man redan nu bör handla efter den uttalade grundsatsen. Utskottet anser deremot att, då Riksdagen icke förut bestämdt uttalat sig i denna rigtning, det vore skäligt, att jemväl för nästkommande år något anslag beviljades för ifrågasvarande ändamål. Det är detta, jag för min del anser onödigt, och det är därför, som jag fortfarande yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Hahn: Jag ber endast att under åberopande af de skäl, som herr Larsson från Upsala anfört, få instämman med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvarterdera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

I mom. b) hemställde utskottet: att Kongl. Maj:ts framställning

om anslag för anläggning af telefonledningar från Stockholm till Eskilstuna och från Nässjö till Vestervik icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I fråga härom anförde:

Herr Petri: Jag kan icke underlåta att anmärka, att jag finner utskottets utlåtande i denna punkt litet egendomligt. Det har hemställt om bifall till de större anslagen, men deremot utan några slags skäl afstyrkt de långt mindre anslagen för linier, som dock enligt min tanke torde vara lika viktiga, som de hvartill anslag tillstyrkts. Jag känner icke till den föreslagna Eskilstuna-linien. Men jag känner deremot den föreslagna Nässjö—Vestervik-linien; och jag är öfvertygad om att den är af stor vikt och att den i ekonomiskt hänseende skulle bereda telegrafverket ganska stora fördelar. Utom de stora nät, som i den kongl. propositionen omtalas och för hvilka vilkorligt köp blifvit uppgjordt af telegrafverket, hvilket köp likvisst är beroende på, huruvida anslag af Riksdagen beviljas, vill jag fästa uppmärksamheten på de ganska betydliga nät, som finnas i de linien berörande städerna, Vestervik och Eksjö, från hvilka stor trafik och stora inkomster skulle tillföras telegrafverket.

Utskottet har yttrat, att det anser, att telegrafverket bör utvecklas genom egna behållningar eller genom lån. Deremot har jag ingenting att anmärka. Men då borde också utskottet hafva varit konsekvent och antingen afslagit alla de begärda anslagen eller också bifallit allesammans. Jag kan icke finna något skäl, hvarför de jemförelsevis små anslagen nu skola afslås, och därför tager jag mig friheten att yrka afslag å utskottets hemställan i förevarande punkt och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Återstående *punkterna 12—14.*

Biföllos.

§ 5.

Herr *P. Waldenström* aflemnade en motion, n:o 161, angående ändring i Kongl. Maj:ts förslag om plats för Andra Svea artilleriregemente.

Denna motion bordlades.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr *G. Jansson* i Krakerud under 10 dagar fr. o. m. den 18 dennes,
och „ *E. Olsson* i Kyrkebol „ 10 „ „ „ „ 18 „

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser, nemligen:

från statsutskottet:

n:o 7, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor; och

n:o 10, till Konungen, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande; samt

från sammansatta stats- och bankoutskottet:

n:o 8, till fullmäktige i riksbanken, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; och

n:o 9, till fullmäktige i riksgäldskontoret i samma ämne.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,40 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.